

Kroniek van de intellectuele eigendom

Dirk Visser, Jorn Torenbosch & Alexander de Leeuw¹

Een eetkamerstoel verandert het auteursrecht. Een Belgisch orkest beïnvloedt het werkgevers-IE-recht. Het Een-gemaakt Octrooi Gerecht is goed bezig. Er is nieuw EU modellenrecht. En in het merkenrecht gebeurt niet veel.

Auteursrecht

Het einde van de materiële reciprociteitstoets uit artikel 2 lid 7 BC

De belangrijkste ontwikkeling in het intellectuele eigendomsrecht van het afgelopen jaar, is het *Kwantum/Vitra*-arrest van het HvJ EU.² Vitra vervaardigt en verkoopt designmeubelen, waaronder stoelen die ontworpen zijn door het echtpaar Charles en Ray Eames. Een van deze stoelen is de *Dining Sidechair Wood* (kortweg: DSW). Vitra meent dat winkelketen Kwantum met de verkoop van een gelijkende stoel – de *Paris*-stoel – inbreuk maakt op het auteursrecht dat op de DSW zou rusten in Nederland en België.

Is de DSW in Nederland en België een auteursrechtelijk beschermd werk? Charles en Ray Eames waren Amerikaans en de DSW is ook een werk dat in Amerika is ontworpen en daar in 1950 voor het eerst is tentoongesteld. Dit is relevant, omdat het notoir ingewikkelde artikel 2 lid 7 Berner Conventie in zijn tweede volzin bepaalt dat wanneer ‘werken van toegepaste kunst en tekeningen en modellen van nijverheid [...] in het land van oorsprong alleen als tekeningen en modellen zijn beschermd, [...] in een ander land van de Unie slechts de bijzondere bescherming [kan] worden ingeroepen welke in dat land aan tekeningen en modellen wordt verleend’.³

Als de DSW dus ‘alleen’ als tekening of model wordt beschermd in de VS en niet (ook) via het auteursrecht, dan wordt de stoel ingevolge artikel 2 lid 7 BC niet auteursrechtelijk beschermd in Nederland of België. Men moet voor de auteursrechtelijke bescherming van de DSW in Nederland dus eerst kijken of de DSW auteursrechtelijk beschermd is in de VS. De Hoge Raad heeft in het *Mag/Edco*-arrest in 2011 geoordeeld dat artikel 2 lid 7 BC een concrete beoordeling vereist: het gaat dus niet om de vraag of in de VS dergelijke voorwerpen in het algemeen beschermd zijn, maar of de DSW dat is.⁴ Dit is een probleem voor auteursrechtelijke bescherming van de DSW in Nederland en België: in het geschil staat niet ter discussie dat de DSW feitelijk nooit auteursrechtelijk beschermd

is geweest in de VS. Hiervoor was in 1950 ingevolge de toenmalige Copyright Act 1909 vereist dat alle exemplaren van het werk waren voorzien van een *copyright notice*, hetgeen niet was gebeurd bij de DSW.

In 2020 oordeelt het Hof Den Haag in een uitgebreid arrest dat artikel 2 lid 7 BC alleen vereist dat concreet wordt getoetst of de DSW voldoet aan de *materiële* voorwaarden voor auteursrechtelijke bescherming in de VS.⁵ Volgens het Hof Den Haag vereist artikel 2 lid 7 BC *niet* dat de DSW ook voldoet aan formele vereisten, zoals een *copyright notice*. Het Hof Den Haag meent dat de DSW voldoet aan de materiële eisen van bescherming en oordeelt daarom dat de stoel auteursrechtelijk beschermd kan worden in Nederland en België.

In cassatie staat de vraag centraal hoe artikel 2 lid 7 BC moet worden uitgelegd. A-G Drijber is in zijn conclusie vernietigend over wat hij de ‘semi-concrete toets’ noemt van het Hof Den Haag,⁶ waarna de Hoge Raad in een plots gewezen tussenarrest vriend en vijand verrast met het voornemen prejudiciële vragen aan het HvJ EU te stellen of het in strijd is met het EU Handvest om artikel 2 lid 7 BC toe te passen.⁷ Aanleiding voor dit voornemen is het RAAP-arrest van het HvJ EU.⁸ In dit arrest uit 2020 staat

Auteurs

1. Prof. mr. D.J.G. Visser is hoogleraar IE in Leiden en advocaat in Amsterdam. Mr. J. Torenbosch is docent en promovendus aan de Universiteit Utrecht en mr. A.D. de Leeuw is advocaat in Amsterdam. De auteurs zijn dank verschuldigd aan mrs. L. van der Gun, P.J. Kreijger en D.W.F. Verkade voor commentaar op een eerdere versie van deze bijdrage. Delen van deze bijdrage verschenen eerder elders.

Noten

2. HvJ EU 24 oktober 2024,

ECLI:EU:C:2024:914 (*Kwantum/Vitra*).

3. De term ‘Unie’ duidt in dit verband op alle landen waarvoor de Berner Conventie geldt.

4. HR 28 oktober 2011, ECLI:NL:HR:2011:BR3059 (*Mag/Edco*).

5. Hof Den Haag 14 juli 2020, ECLI:NL:GHDHA:2020:1218 (*Vitra/Kwantum*).

6. ECLI:NL:PHR:2021:983.

7. HR 23 september 2022, ECLI:NL:HR:2022:1276 (*Kwantum/Vitra*).

8. HvJ EU 8 september 2020, ECLI:EU:C:2020:677 (RAAP).

De Hoge Raad verrast in een tussen-arrest vriend en vijand met het voornemen prejudiciële vragen aan het HvJ EU te stellen

een materiële reciprociteitstoets centraal uit het WPPT-verdrag, die EU-lidstaten de mogelijkheid geeft om het recht van buitenlandse uitvoerende kunstenaars op een billijke vergoeding te beperken indien in het land van oorsprong van die kunstenaars eenzelfde beperking wordt opgelegd ten aanzien van Europese uitvoerende kunstenaars. Het HvJ EU oordeelt in *RAAP* dat reciprociteit in dit soort gevallen inderdaad een mogelijkheid is. Het recht op een billijke vergoeding is echter volledig geharmoniseerd,⁹ wat betekent dat dit recht een integrerend bestanddeel van het Handvestrecht op de bescherming van intellectuele eigendom is (artikel 17 lid 2 EU Handvest). Om die reden moet een beperking op dit recht bij wet gesteld worden (artikel 52 lid 1 EU Handvest). Aangezien het recht op een billijke vergoeding is geharmoniseerd, mag die beperking volgens het HvJ EU tevens alleen worden opgelegd door de EU-wetgever. Aangezien de vraag wanneer een 'werk' auteursrechtelijk beschermd is ook volledig geharmoniseerd is,¹⁰ en artikel 2 lid 7 BC beperkt dat bescherming wordt verleend aan bepaalde (buitenlandse) werken, vraagt de Hoge Raad zich af of analoog aan *RAAP* de beperking van artikel 2 lid 7 BC ook door de EU-wetgever in de wet moet worden opgenomen alvorens die beperking mag worden gesteld.

In zijn arrest stelt het HvJ EU voorop dat wanneer een onderneming auteursrecht claimt voor een in een lidstaat op de markt gebracht product, de situatie valt onder de werkingssfeer van de Auteursrechtlijn (EG) 2001/29 als sprake is van een 'werk' (r.o. 42-51). De essentie van de Auteursrechtlijn is immers om 'de auteur' van 'een werk' de exploitatierechten in de richtlijn te verschaffen.¹¹

Vervolgens overweegt het HvJ EU dat de Auteursrechtlijn geen onderscheid maakt tussen Europese werken en/of auteurs en werken en/of auteurs uit derde landen, zoals de VS. Een dergelijk onderscheid zou ook niet in overeenstemming zijn met de doelen van de richtlijn, omdat het leidt tot verbroekeling van de interne markt en afbreuk doet aan een hoog niveau van bescherming voor auteurs (r.o. 52-63). Omdat zowel het begrip 'werk' als het begrip 'auteur' uitgaat van maximumharmonisatie, is het de lidstaten niet toegestaan om anders dan de Auteursrechtlijn wél onderscheid te maken tussen Europese werken en/of auteurs en werken en/of auteurs uit derde landen. Het is daarom in strijd met de Auteursrechtlijn om artikel 2 lid 7 BC naar nationaal recht toe te passen (r.o. 64-70). Het HvJ EU benadrukt dat dit alles naar huidig recht is en dat het mogelijk is om (in de toekomst) een beperking zoals artikel 2 lid 7 BC te introduceren. Omdat het auteursrechtelijke werkbegrip en de exploitatierechten van de auteur zijn geharmoniseerd, is het in dit geval evenwel uitsluitend de EU-wetgever die een dergelijke beperking mag introduceren (r.o. 71-80).

Auteursrechtelijke bescherming van vormgeving in Nederland

De boodschap van het HvJ EU in *Kwantum/Vitra* is duidelijk: alleen het EU-recht (de Auteursrechtlijn) bepaalt wanneer sprake is van een 'werk' en wie 'de auteur' is aan wie een auteursrecht toekomt en dus beschermd moet worden. Door deze maximumharmonisatie mogen de lidstaten geen afwijkende of aanvullende criteria stellen. *Kwantum/Vitra* drukt de lidstaten met de neus op het feit dat deze verstrekende gevolgen van maximumharmonisatie ook gelden voor afwijkende criteria uit het internationale recht die doorwerken in het nationale recht van de lidstaten, hoe goed of logisch te onderbouwen het ook is dat die beperking wordt opgelegd.¹²

Voor het ontstaan van een auteursrecht is vereist dat sprake is van een 'werk'. Hiervoor is volgens vaste rechtspraak van het HvJ EU vereist dat sprake is van een eigen intellectuele schepping van de auteur (kortweg: EIS). Het gaat erom dat vrije en creatieve keuzes worden gemaakt, die de persoonlijkheid van de maker weerspiegelen.¹³ Deze formulering is erg open en vooral ook erg vaag.

Daardoor hebben de EU-lidstaten hun oude nationale benadering van het werkbegrip kunnen *inlezen* in de maatstaf van het HvJ EU. Deze nationale benaderingen verschillen voornamelijk wat betreft de auteursrechtelijke bescherming van de vormgeving van gebruiksvoorwerpen. Landen als Duitsland, Italië, Portugal en Zweden zijn traditioneel streng ten aanzien van de auteursrechtelijke bescherming van gebruiksvoorwerpen, omdat in die landen de opvatting is dat het modellenrecht – met zijn veel kortere beschermingsduur – het aangewezen beschermingsregime is voor vormgeving en de (veel langere) bescherming van het auteursrecht het modellenrecht niet mag ondermijnen. In landen als Frankrijk en Nederland wordt traditioneel geen onderscheid gemaakt tussen klassieke kunst en gebruiksvoorwerpen wat betreft de vraag of sprake is van auteursrechtelijke bescherming, hetgeen heeft geresulteerd in een relatief lage drempel voor auteursrechtelijke bescherming voor vormgeving in deze landen.

Het gevolg van dit vastklampen aan nationale rechts-traditie in tijden van harmonisatie (ook wel het Teddybeer-effect genoemd)¹⁴ is *praktische* disharmonisatie achter een rookgordijn van *formele* harmonisatie.¹⁵ Zo hanteert het Duitse Bundesgerichtshof tot op de dag van vandaag een zeer hoge lat voor de auteursrechtelijke bescherming van hoofdzakelijk gebruiksvoorwerpen, door te eisen dat sprake moet zijn van een artistieke prestatie die als zodanig ook wordt erkend in kunstkringen.¹⁶ De Hoge Raad houdt daarentegen al sinds jaar en dag vast aan de zeer lage Nederlandse drempel dat voor auteursrechtelijke bescherming een eigen oorspronkelijk karakter en een persoonlijk stempel van de maker is vereist (EOK&PS).¹⁷ Hiervan is slechts geen sprake in het geval een werk zo banaal en triviaal is dat *geen enkele* creatieve arbeid *van welke aard ook* valt aan te wijzen. Deze lage drempel heeft geleid tot een praktijk waarbij al wordt aangenomen dat sprake is van een werk zodra bij de totstandkoming van een object (niet uitsluitend technische of door regels bepaalde)¹⁸ vrije c.q. subjectieve keuzes zijn gemaakt.¹⁹ Zowel het Bundesgerichtshof als de Hoge Raad menen dat hun benadering in overeenstemming is met

De Hoge Raad houdt al sinds jaar en dag vast aan de zeer lage Nederlandse drempel dat voor auteursrechtelijke bescherming een eigen oorspronkelijk karakter en een persoonlijk stempel van de maker is vereist (EOK&PS)

die van het HvJ EU.²⁰ In Nederland staat dit dogma bekend onder de leus EOK&PS = EIS.

Hoewel de Hoge Raad nog in 2023 heeft herhaald dat de formule EOK&PS = EIS staat als een huis,²¹ lijkt de feitenrechtspraak de laatste jaren duidelijk strenger dan we gewend waren in Nederland. Anders dan de Hoge Raad lijkt de feitenrechtspraak steeds meer te betwijfelen of de lage drempel van EOK&PS inderdaad overeenstemt met EIS. Deze trend in de feitenrechtspraak is begonnen bij het Hof Den Haag, waar sinds 2022 (voor Nederlandse begrippen) opvallend streng wordt gekeken of gebruiksvoorwerpen in aanmerking komen voor auteursrechtelijke bescherming.²² Dit hof neemt stevast geen genoegen met een opsomming van keuzes die zijn gemaakt ten aanzien van de vormgeving van een gebruiksvoorwerp: het benutten van vrije keuzeruimte leidt volgens deze rechtspraak niet automatisch tot een vorm van creativiteit *die de persoonlijkheid van de maker weerspiegelt*.²³ Anders verwoord: een vrije *c.q.* subjectieve keuze is niet automatisch ook een creatieve keuze. Hoewel het Hof Den Haag het niet benoemt, is het plausibel dat de achterliggende

gedachte van zijn strengere beoordeling is gelegen in wat A-G Szpunar en ook het HvJ EU duidelijk lijken proberen te maken in het *Cofemel*-arrest uit 2019: het moet niet 'te eenvoudig' zijn om voor een gebruiksvoorwerp auteursrechtelijke bescherming te verkrijgen, een gebruiksvoorwerp moet het 'verdienen' om auteursrechtelijk beschermd te worden en cumulatie met het modellenrecht is alleen weggelegd voor 'bepaalde gevallen'.²⁴

Deze door het Hof Den Haag ingezette trend is in 2023 en 2024 ook waarneembaar bij andere rechtbanken en hoven.²⁵ Hoewel het duidelijk in lijn is met het EU-recht dat auteursrechtelijke bescherming inderdaad meer vereist dan het maken van vrije keuzes,²⁶ is het onduidelijk wat dan wel een 'eigen intellectuele schepping' van de auteur is. Het HvJ EU legt niet uit wat het verschil is tussen vrije keuzes en creatieve keuzes. In eerste instantie ligt voor de hand dat de kwalificatie 'creatieve keuze' een kwalitatief oordeel van de rechter vereist. Maar een dergelijke kwalitatieve beoordeling lijkt het HvJ EU juist af te wijzen in hetzelfde *Cofemel*-arrest.²⁷ Kortom, rechtsonzekerheid waar niemand bij gebaat is.

9. Art. 8 lid 2 Richtlijn 2006/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom.

10. HvJ EU 12 september 2019, ECLI:EU:C:2019:721 (*Cofemel*). Zie ook HR 31 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:508 (*Kwantum/Vitra*), r.o. 3.14.

11. Dit betreft het uitsluitende reproductierecht (art. 2 Arl) het recht om het werk mede te delen aan het publiek (art. 3 Arl) en het recht om het werk te distribueren onder het publiek (art. 4 Arl). Omdat het in de *Kwantum/Vitra*-zaak de distributie en verveelvoudiging van een fysiek product betreft, gaat het HvJ EU in zijn arrest niet in op art. 3 Arl.

12. Vgl. in dit opzicht ook de erkenning van het HvJ EU van het economische nut van reciprociteit in HvJ EU 8 september 2020, ECLI:EU:C:2020:677 (*RAAP*), r.o. 82 e.v.

13. Zie o.a. HvJ EU 16 juli 2009, ECLI:EU:C:2009:465 (*Infopaq*); HvJ EU 1 december 2011, ECLI:EU:C:2011:798 (*Painer*); HvJ EU 12 september 2019, ECLI:EU:C:2019:721 (*Cofemel*).

14. Zie Torenbosch, 'Harmonisatie en het

Teddybeer-effect', *AR* 2024/3.

15. HR 30 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC2153 (*Endstra*), r.o. 4.5.1.

16. Zie recent o.a. BGH 29 april 2021, I ZR 193/20 (*Architektenrecht*), randnr. 57; BGH 7 april 2022, I ZR 222/20 (*Porsche*); BGH 14 december 2022, I ZR 173/21 (*Vitrineleuchte*), in het bijzonder randnrs. 13b en 14-15; BGH 9 november 2023, I ZR 203/22 (*E2*), randnr. 24-25; BGH 20 februari 2025, I ZR 16/24 (*Birkenstock*), randnr. 18-23.

17. HR 12 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY1532 (*Stokke/Fikszo*), r.o. 4.2, onder a.

18. Zie o.a. HvJ EU 11 juni 2020, ECLI:EU:C:2020:461 (*Brompton*), r.o. 24.

19. Zie over de manier waarop deze lage drempel in Nederland tot stand is gekomen meer uitgebreid Torenbosch in zijn noot bij Rb. Midden-Nederland 19 juli 2024, ECLI:NL:RBMNE:2024:4318, *IER* 2024/38 (*Boska/Plus*).

20. Zie wat betreft de Hoge Raad recent HR 7 juli 2023, ECLI:NL:HR:2023:1070 (*Philips/Lidl*), r.o. 3.2.2. Zie wat betreft het Bundesgerichtshof recent o.a. BGH 20 februari 2025, I ZR 16/24 (*Birkenstock*), randnr. 18-23.

21. HR 7 juli 2023, ECLI:NL:HR:2023:1070 (*Philips/Lidl*), r.o. 3.2.2.

22. O.a. Hof Den Haag 29 november 2022, ECLI:NL:GHDHA:2022:2876 (*Tinnus*); Hof Den Haag 31 januari 2023, ECLI:NL:GHDHA:2023:142 (*turntoestellen*); Hof Den Haag 19 december 2023, ECLI:NL:GHDHA:2023:2685 (*Glutton reinigingsmachine*); Hof Den Haag 27 februari 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:310, *IER* 2024/19, m.nt. Geerts (*Izipizi/Looplab*).

23. Vgl. bijvoorbeeld Hof Den Haag 19 december 2023,

ECLI:NL:GHDHA:2023:2685 (*Glutton reinigingsmachine*), r.o. 6.12.3: 'De gedachte van één kap die over de verschillende onderdelen van de afvalzuiger heen komt te liggen, zoals dat bij de Glutton het geval is, is zonder meer technisch innovatief ten opzichte van de vormgeving van de in 1995 bestaande Pictou en CCVC. Het betreft hier echter een idee waarop geen auteursrechtelijke bescherming rust. Bovendien is niet gezegd dat die gedachte de persoonlijkheid van de maker weerspiegelt en tot uiting komt door zijn vrije creatieve keuzen bij de totstandkoming van de kap [...].'

24. HvJ EU 12 september 2019, ECLI:EU:C:2019:721 (*Cofemel*), r.o. 50-52.

25. Zie bijvoorbeeld Rb. Rotterdam 30 maart 2022, ECLI:NL:RBROT:2022:2421, *IER* 2022/21, m.nt. Geerts (*iClean Carwash Technologies*); Hof Arnhem-Leeuwarden 26 september 2023,

ECLI:NL:GHARL:2023:8252, *IER* 2024/2, m.nt. Torenbosch (*Letterkrat*); Rb. Den Haag 9 september 2024,

ECLI:NL:RBDHA:2024:14397 (*Dutch Design Brand/Makro*); Rb. Midden-Nederland 19 juli 2024,

ECLI:NL:RBMNE:2024:4318, *IER* 2024/38, m.nt. Torenbosch (*Boska/Plus*).

26. Zie bijvoorbeeld HvJ EU 11 juni 2020, ECLI:EU:C:2020:461 (*Brompton*), r.o. 34 e.v., waarin het HvJ EU oordeelt dat een product zo moet worden vormgegeven dat het de auteur zijn persoonlijkheid weerspiegelt, wat betekent dat het aan degene is die zich beroept op het auteursrecht om aan te tonen wat de creatieve beweegredenen waren achter bepaalde keuzes van de auteur.

27. Zie in het bijzonder r.o. 53-55 van het *Cofemel*-arrest, waarin het HvJ EU benadrukt dat 'subjectieve sensatie[s] van schoonheid' niet doorslaggevend mogen zijn voor de vaststelling of sprake is van een eigen intellectuele schepping van de auteur.

Op het moment liggen in de Zweedse *Mio*-zaak en de Duitse *Haller*-zaak prejudiciële vragen voor aan het HvJ EU die raken aan deze kwestie.²⁸ Het HvJ EU heeft in deze zaken de kans om duidelijkheid te scheppen over wat nu precies een eigen intellectuele schepping van de auteur is. Ervaring met vooral het *Cofemel*-arrest leert echter dat in dit soort kwesties het HvJ EU zich ook weer kan beperken tot vaagheden, herhalingen en tegenstrijdige overwegingen.²⁹

Werkgevers-IE-recht

De Belgische regering bepaalde in 2021 bij Koninklijk Besluit dat de musici van het Nationaal Orkest van België hun naburige rechten verplicht aan hun werkgever overdragen in ruil voor een jaarlijkse vaste vergoeding van € 600, als antwoord op het vastlopen van collectieve onderhandelingen over de exploitatie van opnamen van het orkest.

Het HvJ EU heeft op 6 maart 2025 geoordeeld dat die regeling in strijd is met EU-recht.³⁰ Deze Belgische musici hebben op grond van EU-recht exclusieve rechten op hun uitvoeringen. Zij kunnen de exploitatie door anderen toestaan of verbieden. Deze exclusieve rechten kunnen niet bij wet, en dus eenzijdig en zonder toestemming van de musici worden omgezet in een vergoedingsaanspraak in ruil voor een verplichte overdracht. Deze uitspraak gaat over uitvoerend kunstenaars, maar geldt ook voor auteurs.

Wat betekent dit voor Nederland?³¹ Artikel 7 Auteurswet wijst de werkgever aan als auteursrechthebbende op een werk dat door een werknemer wordt gemaakt. De werkgever wordt dus direct als ‘fictieve maker’ aangewezen. Maar deze bepaling is niet van dwingend recht: partijen kunnen van deze hoofdregel (werkgever is maker) afwijken. Ook is de hoogte van de vergoeding voor de werknemer niet bij wet vastgelegd. Daarmee wijkt het Nederlandse werkgeversauteursrecht dus op belangrijke punten af van de Belgische regeling, die voorziet in een verplichte overdracht van rechten tegen een vaste vergoeding.

Artikel 7 Auteurswet vertoont gelijkenis met een wettelijk vermoeden van overdracht waar contractueel van kan worden afgeweken, zoals we dat kennen voor films: het auteursrecht op bijdragen aan een filmwerk wordt vermoed te zijn overgedragen aan de producent, die daarvoor wel een billijke vergoeding verschuldigd is. Daarvan heeft het HvJ EU eerder in de *Luksan*-zaak³² geoordeeld dat dat wél toelaatbaar is. Althans, ten aanzien van het verbodsrecht: Unierechtelijk geregelde vergoedingsaanspraken op bijvoorbeeld de thuiskopie-vergoeding mogen niet onder een vermoeden van overdracht vallen.

Om die reden is het goed mogelijk dat het Nederlandse werkgeversauteursrecht van artikel 7 Auteurswet ten aanzien van de verbodsrechten kan blijven bestaan, maar dat de wettelijke vergoedingsaanspraken op heffingen, niet alleen de thuiskopieheffing, aan de werknemer toekomen. Ook is het aannemelijk dat in bepaalde gevallen het wettelijke auteurscontractenrecht op arbeidsovereenkomsten met auteurs van toepassing is. Daardoor kunnen werknemers soms mogelijk aanspraak maken op een (aanvullende) billijke vergoeding.

Nederland kent daarnaast ook nog een artikel 8 Auteurswet dat als volgt luidt:

‘Indien eene openbare instelling, eene vereeniging, stichting of vennootschap, een werk als van haar afkomstig openbaar maakt, zonder daarbij eenig natuurlijk persoon als maker er van te vermelden, wordt zij, tenzij bewezen wordt, dat de openbaarmaking onder de bedoelde omstandigheden onrechtmatig was, als de maker van dat werk aangemerkt.’

In de praktijk wordt dit ook wel het ‘opdrachtgeversauteursrecht’ genoemd, nu de bepaling vaak aan de orde is bij het werk van externe, bij de publicatie anoniem blijvende makers (tekstschrijvers, vertalers, reclamebureaus e.d.). Ook deze bepaling wordt in de rechtspraak evenwel als van regelend recht uitgelegd: als partijen anders zijn overeengekomen wordt het rechtsgevolg van de verschuiving van het auteursrecht eraan onthouden. De Nederlandse wetgever zou kunnen overwegen artikel 8 aan te passen om dit te verduidelijken. En ook hier geldt dat het wettelijke auteurscontractenrecht op overeenkomsten met dergelijke ‘anonieme auteurs’ van toepassing is.

De mededeling aan het publiek

Er zijn zoals elk jaar ook ontwikkelingen op het gebied van het uitsluitend recht van de auteur om zijn werk mee te delen aan het publiek. Dit betreft de specifiek in artikel 3 Auteursrechtlijn geharmoniseerde vorm van auteursrechtelijk openbaarmaken op afstand (bijvoorbeeld via kabel of online).³³ Ook al zijn er ondertussentientallen arresten van het HvJ EU over wat precies een

De flexibele toverformule van de ‘geïndividualiseerde beoordeling’ heeft geleid tot sterk casuïstische, gefragmenteerde en op momenten soms moeilijk te voorspellen rechtspraak van het HvJ EU

mededeling aan het publiek is, er blijft onophoudelijk onduidelijkheid bestaan over de uitleg en uitwerking van dit recht in specifieke situaties. De reden hiervoor is gedeels gelegen in de vaste rechtspraak van het HvJ EU dat de beoordeling of sprake is van een mededeling aan het publiek ‘een geïndividualiseerde beoordeling vergt’, waarbij geldt dat het ‘van belang [is] rekening te houden met meerdere niet-autonome en onderling afhankelijke, elkaar aanvullende criteria’ die ‘in verschillende concrete situaties met een zeer wisselende intensiteit een rol kunnen spelen [...]’.³⁴

De flexibele toverformule van de ‘geïndividualiseerde beoordeling’ heeft geleid tot sterk casuïstische, gefragmenteerde en op momenten soms moeilijk te voorspellen rechtspraak van het HvJ EU, waarbij men zich meer dan eens niet kan onttrekken aan de indruk dat het HvJ EU de ‘geïndividualiseerde beoordeling’ inzet om te redeneren naar het doel dat het billijk acht in de specifieke situatie die hem wordt voorgelegd. Deze neiging tot doelredeneren steekt A-G Szpunar ook niet onder stoelen of banken in het *GEMA*-arrest.³⁵ In deze zaak staat de vraag centraal of het plaatsen van televisietoestellen met antennes in appartementen een mededeling aan het publiek is van de exploitant van het appartementengebouw. Er is rechtspraak van het HvJ EU die sterk suggereert dat in dit geval géén sprake is van een mededeling aan het publiek, omdat de tussenkomst van de exploitant van het appartementengebouw niet leidt tot doorgifte of wederdoorgifte van werken.³⁶ De interventie van de exploitant van het appartementengebouw – het ter beschikking stellen van televisies – is evenwel bewust gericht op het toegang verschaffen van werken aan het publiek. A-G Szpunar ziet zichzelf dan ook, naar eigen zeggen, in deze omstandigheden geconfronteerd met een botsing tussen wat hij enerzijds noemt ‘de coherentie van de redenering’ en anderzijds ‘de coherentie van het resultaat’.³⁷ De uitkomst dat de exploitant van het appartementengebouw géén mededeling doet aan het publiek, spreekt de A-G, gelet op ‘de coherentie van het resultaat’, vervolgens niet aan. Het is om deze reden dat A-G Szpunar betoogt dat het HvJ EU maar beter kan redeneren naar het doel dat wél sprake is van een mededeling aan het publiek.

Het HvJ EU doet precies dit in zijn arrest, maar niet zonder het allemaal nog iets ingewikkelder te maken. Volgens het HvJ EU is het beschikbaar stellen van televisies met kamerantenne een bewuste interventie met winst oogmerk en dus een handeling die bestaat uit een mededeling (punten 33-37). Vervolgens gaat het HvJ EU over tot de vraag of deze mededeling ook is gericht op ‘een publiek’, wat een onbepaald aantal potentiële ontvangers en bovendien een vrij groot aantal personen impliceert (punt 38). Volgens het HvJ EU is sprake van een publiek als de appartementen worden verhuurd voor korte duur, bijvoorbeeld als toeristische accommodatie. Dit publiek is ook een ‘nieuw’ publiek, dat wil zeggen, een publiek dat door de auteursrechthebbers nog niet in aanmerking werd genomen toen zij toestemming verleenden voor de

Allereerst benoemt het HvJ EU dat het in een rechtstaat mogelijk moet zijn om de wet te raadplegen

oorspronkelijke mededeling van hun werk aan het publiek (punt 43). Dit alles is evenwel anders als de appartementen worden verhuurd aan huurder die hun ‘verblijfplaats’ hebben in de appartementen. In dit geval kan volgens het HvJ EU niet worden gesproken van een ‘nieuw’ publiek. De uitkomst van dit arrest betekent per saldo dat de exploitant van een appartementencomplex wél toestemming van auteurs nodig heeft voor het neerzetten van televisies met antenne in zijn appartementen als hij die appartementen bijvoorbeeld via Airbnb verhuurt voor korte periodes aan onbekenden (wat er in de praktijk op neer komt dat een vergoeding moet worden betaald), terwijl dit niet zo is als diezelfde exploitant verhuurt aan langdurige huurders.

De volgende procedures en ongetwijfeld op termijn ook volgende prejudiciële vragen over dit onderwerp laten zich makkelijk raden, namelijk: wanneer kan worden gesproken van huurders die hun ‘verblijfplaats’ hebben in een appartement? Uiteraard is dit het geval als je er langdurig woont, maar geldt hetzelfde voor bijvoorbeeld mensen die een appartement als vakantiehuis hebben en daar twee of drie keer per jaar verblijven?

Auteursrecht en toegang tot normalisatienormen

Ook een belangrijke uitspraak van het HvJ EU die raakt aan het auteursrecht, is *Public.Resource.Org*.³⁸ In dit arrest staat de vrije toegang tot zogeheten normalisatienormen centraal. Dit zijn normen die worden ontwikkeld binnen privaatrechtelijke organisaties, waarin technische eisen staan waaraan een product of dienst moet voldoen (bijvoorbeeld normen ten aanzien van de veiligheid en deugdelijkheid van speelgoed, brandveiligheid, duurzame energie of cyber security). Er zijn tal van dit soort normalisatienormen, waarvan in Nederland een bekend voorbeeld de zogeheten NEN-normen zijn. Er is veel wetgeving, op nationaal en Europees niveau, waar de nationale of EU-wetgever verwijst naar deze normalisatienormen. Door

28. C-580/23 (*Mio*) en C-795/23 (*Haller*).

29. Op 8 mei heeft A-G Szpunar conclusie gewezen in de gevoegde zaken *Mio* en *Haller*, zie ECLI:EU:C:2025:330. De A-G stelt dat uit het *Cofemel*-arrest volgt dat voor gebruiksvoorwaarden geen hogere drempel voor oorspronkelijkheid mag worden gehanteerd. Het oordeel van het Hof van Justitie dat gebruiksvoorwerpen het moeten ‘verdienen’ om beschermd te worden en cumulatief met het modellenrecht alleen in ‘bepaalde gevallen’ kan worden overwogen, is volgens de A-G daarom louter een waarschuwing dat de

criteria voor bescherming in het auteursrecht en het modellenrecht niet met elkaar verward moeten worden. Over wat nu precies een eigen intellectuele schepping van de auteur is, laat de A-G zich overigens niet uit. Volgens de A-G is het begrip ‘oorspronkelijkheid’ namelijk een algemeen, vaag begrip, dat zich niet goed leent voor een strikte en systematische definitie. Het is daarom dat de A-G in de meest ruime bewoordingen stelt dat de vraag of een voorwerp auteursrechtelijk beschermd is, afhankelijk is van een feitelijke beoordeling die acht slaat op alle

relevante omstandigheden van het geval.

30. HvJ EU 6 maart 2025, ECLI:EU:C:2025:141 (*WOB*).

31. Zie hierover ook uitgebreid: D.J.G. Visser & D.W.F. Verkade, ‘Toonkunst in loondienst’, *NJB* 2025/863, afl. 16, p. 1219-1227.

32. HvJ EU 9 februari 2012,

ECLI:EU:C:2012:65 (*Luksan*).

33. Zie naast het hierna in detail besproken HvJ EU 20 juni 2024, ECLI:EU:C:2024:526 (*GEMA*), ook: HvJ EU 11 april 2024, ECLI:EU:C:2024:289 (*Citadines*).

34. Zie o.a. HvJ EU 8 september 2016,

ECLI:EU:C:2016:644 (*GS Media*), punten 33-34.

35. HvJ EU 20 juni 2024,

ECLI:EU:C:2024:526 (*GEMA*).

36. Zie A-G Szpunar in zijn conclusie bij HvJ EU 20 juni 2024, ECLI:EU:C:2024:526 (*GEMA*), punten 21-25, met verwijzingen aldaar.

37. A-G Szpunar in zijn conclusie bij HvJ EU 20 juni 2024, ECLI:EU:C:2024:526 (*GEMA*), punt 38-39.

38. HvJ EU 5 maart 2024, ECLI:EU:C:2024:201 (*Public.Resource.Org*).

deze verwijzingen geldt in de praktijk dat de meest zekere manier om te voldoen aan de nationale of EU-wetgeving in kwestie is om de normalisatienormen te raadplegen en nauwgezet te volgen. Daar komt bij dat partijen die mogelijk willen samenwerken met bijvoorbeeld een speelgoed-fabrikant, dit in de praktijk vaak alleen willen doen als zij voldoen aan de normalisatienormen die gelden op dat terrein, omdat ze dan immers de garantie hebben dat het speelgoed voldoet aan de geldende wetgeving. Praktisch kan men dus gewoonweg niet om die normen heen.

De nationale en EU-wetgevers stellen de normalisatienormen waarnaar ze verwijzen niet zelf beschikbaar. Voorts geldt dat private partijen die deze normen opstellen, ze alleen beschikbaar stellen tegen (forse) betaling. Ter rechtvaardiging van het louter beschikbaar willen stellen van de normalisatienormen tegen betaling, beroepen deze private partijen zich op het auteursrecht dat zou rusten op de door hen opgestelde normen. Dit wringt natuurlijk, en dat is nog eufemistisch uitgedrukt. Om te voldoen aan de wetgeving, kan je praktisch niet om normalisatienormen heen en dat weten de partijen die deze normen opstellen donders goed. Zij vragen daarom dan ook de hoofdprijs, die ondernemers vaak tandenknarsend betalen.

In *Public.Resource.Org* vroeg klagster *Public.Resource.Org* gratis toegang tot specifieke CEN-normalisatienormen voor speelgoed. Zij stelt dat de CEN-normen onderdeel zijn van het EU-recht, omdat in een Europese richtlijn ernaar wordt verwezen. Om deze reden moet het dan ook niet mogelijk zijn om de toegang tot die normen te kunnen blokkeren met een beroep op een (twijfelachtig)³⁹ auteursrecht, kort gezegd omdat in een rechtsstaat en democratie het vrij moet zijn om de wet te kunnen raadplegen. *Public.Resource.Org* onderbouwt dit betoog met een beroep op artikel 4 Eurowob (Vo. 1049/21), waarin onder meer is bepaald dat 'de instellingen weigeren de toegang tot een document wanneer de openbaarmaking ervan zou leiden tot ondermijning van de bescherming van [...] intellectuele eigendom, [...] *tenzij* een hoger openbaar belang openbaarmaking gebiedt'.

Het HvJ EU oordeelt dat deze tenzij-regel (artikel 4 lid 2 Eurowob) in dit geval van toepassing is. Sterker nog, er zijn volgens het HvJ EU meerdere redenen waarom hier sprake is van een 'hoger openbaar belang' dat zich verzet tegen een beroep op het auteursrecht. Allereerst benoemt het HvJ EU dat het in een rechtstaat mogelijk moet zijn om de wet te raadplegen. Weliswaar is het niet verplicht om de normalisatienormen in kwestie te raadplegen en is het ook niet per se nodig om te voldoen aan Europese regelgeving, maar dat miskent dat het in de praktijk onmogelijk is om het zonder CEN-normen – of andere normalisatienormen, om het meteen maar breder te trekken – te doen (zie in het bijzonder de hierover lezenswaardige punten 72-79). De normalisatienormen zijn dus nodig om te voldoen aan de wet, en zijn door verwijzing in de wet dan ook onderdeel

van het EU-recht (punt 80). De toegang tot dat recht moet daarom vrij zijn. Ook wijst het HvJ EU erop dat ook het transparantiebeginsel, het openbaarheidsbeginsel en het beginsel van goed bestuur zich verzetten tegen het houden van normalisatienormen achter een betaalmuur die is opgetrokken op basis van (vermeende) auteursrechten.

Het arrest van het HvJ EU is duidelijk en bovendien ontegenzeggelijk juist. Het *Public.Resource.Org*-arrest ziet weliswaar alleen op de verhouding tussen normalisatienormen en het EU-recht, maar in het licht van dit arrest is het ook niet (langer) houdbaar dat lidstaten nog ruimte hebben om toe te staan dat *nationale* normalisatienormen achter auteursrechtelijke betaalmuren worden verscholen. Het fundament van het arrest van het HvJ EU is immers dat de rechtsstaat vereist dat men vrijelijk normalisatienormen kan raadplegen, omdat die normen door verwijzing onderdeel zijn van de wet. In artikel 2 VEU is opgenomen dat een van de kernwaarden van de EU én(!) haar lidstaten eerbied is voor de rechtsstaat. Een lidstaat die het toestaat om normalisatienormen te verschuilen achter een met het auteursrecht opgetrokken betaalmuur, handelt daarom dan ook in strijd met eerbied voor de rechtsstaat en dus met het primaire EU-recht. Voor Nederland betekent dit dat de *Knooble*-uitspraak van de Hoge Raad uit 2012⁴⁰ niet langer houdbaar is. In deze zaak ging het over de toegankelijkheid van NEN-normen. Die normen waren volgens de Hoge Raad geen algemeen verbindende voorschriften in de zin van artikel 89 GW, en dus mochten die normen worden afgeschermd met een beroep op het auteursrecht. De glasheldere logica van het HvJ EU volgend, is dat niet te rijmen met het eerbiedigen van de rechtsstaat en de vrije toegang tot wetgeving. Wat er zij van het twijfelachtige argument van de Hoge Raad dat normalisatienormen geen onderdeel zijn van de wetgeving waarin naar die normen wordt verwezen:⁴¹ het oordeel van het HvJ EU legt in elk geval grote druk op Nederland om volledig vrije toegang tot NEN-normen – en andere normalisatienormen – te garanderen.

Het beheer van auteursrechten

Tot slot heeft het HvJ EU op het gebied van het auteursrecht een belangrijk arrest gewezen over het collectief beheer. In de zaak *LEA/Jamendo*⁴² staat de vraag centraal of de onafhankelijke beheersentiteit Jamendo vanuit Luxemburg haar diensten mag aanbieden in Italië. De Italiaanse wet verbodt dit, door te bepalen dat onafhankelijke beheersentiteiten geen beheersdiensten voor auteursrechten mogen aanbieden. Ook bepaalde de Italiaanse wet dat alleen collectieve beheersorganisaties die op een wetelijke lijst staan, mogen bemiddelen ten aanzien van auteursrechten. De verwijzende Italiaanse rechter vraagt zich af of deze Italiaanse wetgeving in strijd is met de Richtlijn Collectief Beheer (2014/26/EU).

Volgens het HvJ EU regelt de Richtlijn Collectief Beheer niet de *toegang* van onafhankelijke beheersorgani-

Een andere vraag is, of deze vergunning vandaag de dag nog wel voor onbepaalde tijd zou mogen worden verleend, dan wel dat deze periodiek in concurrentie uitgegeven zou moeten worden

saties (zoals Jamendo) tot de markt. Vervolgens onderzoekt het HvJ EU of de Italiaanse wet, bij gebreke aan harmonisatie op secundair EU-niveau, in strijd is met het primaire recht van het vrij verkeer van diensten (artikel 56 VWEU). Om een beperking op het vrij verkeer van diensten te rechtvaardigen is het vaste rechtspraak van het HvJ EU dat de beperking noodzakelijk en evenredig is en tegemoetkomt aan een dwingende reden van algemeen belang. Weliswaar is de bescherming van intellectuele eigendom een dwingende reden die een beperking van het vrije verkeer kan rechtvaardigen, óók in de vorm van een collectief beheersmonopolie, maar de Italiaanse wet struikelt over de vereiste evenredigheid. De Italiaanse regeling behelsde immers juist geen beheersmonopolie, nu ook buitenlandse collectieve beheersorganisaties in Italië actief mochten zijn. Resultaat was daarmee ongelijke behandeling tussen collectieve beheersorganisaties en onafhankelijke beheersorganisaties. Het HvJ EU erkent dat het voornamelijk ter bescherming van auteurs gerechtvaardigd kan zijn om strenge regels te hanteren, maar het doel kan ook worden bereikt zonder dat die toegang voor buitenlandse organisaties categorisch wordt ontzegd.

Drijber – advocaat-generaal bij de Hoge Raad – heeft in een annotatie verdedigd dat het *LEA/Jamendo* niet betekent dat de positie van Buma op wankelende poten staat.⁴³ Buma is de Nederlandse collectieve beheersorganisatie die reeds sinds 1932 een feitelijk monopolie heeft voor het beheer van de auteursrechten op muziekwerken. In artikel 6 Besluit bemiddeling muziekauteursrecht wordt de duidelijke voorkeur geuit dat slechts één partij de in artikel 30a Aw bedoelde toestemming verleend moet krijgen, niet dat dit een Nederlandse entiteit zou moeten zijn, laat staan de rechtspersoon Buma. Drijber wijst ter verdediging van zijn standpunt op het arrest *OSA*,⁴⁴ waarin het HvJ EU kortgezegd heeft geoordeeld dat een monopolie voor een bepaalde Tsjechische collectieve beheersorganisatie een evenredige beperking is van het vrij verkeer van diensten en dus toelaatbaar. Volgens Drijber is de positie van Buma hetzelfde als de positie van de Tsjechische organisatie die centraal stond in het *OSA*-arrest, en is om die reden ook het Buma-monopolie nog steeds gerechtvaardigd. Ook wijst Drijber erop dat *LEA/Jamendo* ziet op een situatie waarin geen sprake is van een monopolie: de Italiaanse wet in kwestie wees immers meerdere collectieve beheersorganisaties aan binnen Italië, doch sloot onafhankelijke beheersorganisaties uit van markttoegang. Waar het misging in de *LEA/Jamendo*-zaak is, volgens Drijber, dat wanneer een lidstaat de markt libe-

raliseert, die lidstaat dat wel goed moet doen: ‘wie A zegt moet B zeggen’.⁴⁵ Overigens heeft ook de Commissie Auteursrecht al in 2019 geadviseerd dat het toestemmingsstelsel van artikel 30a Aw, waarbij dus slechts aan één instantie de toestemming wordt verleend, als zodanig in overeenstemming met het Unierecht is.⁴⁶ Een andere vraag is, aldus nog steeds de adviescommissie, of deze vergunning vandaag de dag nog wel voor *onbepaalde tijd* zou mogen worden verleend, dan wel dat deze periodiek in concurrentie uitgegeven zou moeten worden, zoals wel wordt aangenomen in het zich snel ontwikkelende leerstuk van de (verdeling van) schaarse rechten.

Auteursrecht en AI

Op het gebied van auteursrecht en AI valt vreemd genoeg niet zo veel nieuws te melden.⁴⁷ De angst voor de werkgelegenheid van de menselijke maker is onverminderd groot. Er wordt geprobeerd om gebruik te maken van de opt out (‘in machine leesbare vorm’) die het trainen van generatieve AI naar Europees recht zou mogen/moeten tegenhouden.⁴⁸ Of dat op de juiste manier gebeurt is niet duidelijk. Wel is duidelijk dat de buiten-Europese aanbieders van generatieve AI-modellen er zich helemaal niets van lijken aan te trekken. In de VS, waar het de vraag is of het trainen van AI-modellen als ‘fair use’ is aan te merken, slepen de tientallen procedures daarover zich langzaam voort. Deze procedures bevinden zich veelal nog in de ‘discovery’-fase.

In de EU oordeelde een rechtbank in Hamburg dat het maken van een non-profit database om AI-modellen te trainen onder de onderzoeksvrijstelling⁴⁹ valt, maar overwoog in een obiter dictum dat als dat niet het geval was geweest de opt out (in woorden, dus niet speciaal ‘machine leesbaar’) in het colofon van de website wel voldoende was geweest.⁵⁰ De Rechtbank Amsterdam oordeelde dat een opt out juist alleen kan in een machine leesbare robot-txt-tekst die specifiek gericht is op de ‘crawler’ van de partij wiens ‘machine learning’ men wil

Ook over de aansprakelijkheid voor inbreukmakende AI-output is nog niets nieuws te melden

39. Er is zeer goed een discussie aan te gaan of normalisatienormen überhaupt auteursrechtelijk beschermd zijn: de normen zijn immers technisch en functioneel en bepaald door de wetgeving waarin naar die normen wordt verwezen. Er is dus weinig tot geen ruimte voor creativiteit voor zover het gaat om de normen *als zodanig*. Zie ook uitgebreid de conclusie van de A-G bij het arrest van het HvJ EU. Het HvJ EU laat deze discussie in het midden in zijn arrest, omdat het meent dat

toegang tot de normalisatienormen vrij moet zijn, ongeacht of die normen auteursrechtelijk zijn beschermd of niet (zie de hoofdtekst).

40. HR 22 juni 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW0393 (*Knooble*).

41. Zie hierover ook M. Elferink in haar *BIE*-noot (*BIE* 2024/4) en D.W.F. Verkade in zijn *NJ*-noot (*NJ* 2024/128).

42. HvJ EU 21 maart 2024, ECLI:EU:C:2024:254 (*LEA/Jamendo*).

43. *Auteursrecht* 2024/3.

44. HvJ EU 27 februari 2014, ECLI:EU:C:2014:110 (*OSA*).

45. *Auteursrecht* 2024/3, p. 145.

46. ‘Advies toestemmingsstelsel artikel 30a Auteurswet’, 9 juli 2019, rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-justitie-en-veiligheid/documenten/rapporten/2019/07/09/advies-toestemmingsstelsel-artikel-30a-auteurswet.

47. Op de valreep kan gemeld worden dat in zaak C-250/25, *Like Company* / Google, belangrijke vragen zijn gesteld aan het

HvJ EU. Zie *Mr. Online* 26 mei 2025, ‘Hongaarse vragen over AI en auteursrecht’. Volgend jaar meer daarover.

48. Dit blijkt uit art. 15o Aw, art. 4 lid 3 (DSM-) richtlijn (EU) 2019/790 en art. 53 lid 1 sub c AI Act.

49. Art. 15n Aw en art. 4 lid 3 (DSM-) richtlijn (EU) 2019/790.

50. LG Hamburg 27 september 2024, *Kneschke/LAION*, m.nt. Hugenholtz in *Auteursrecht* 2025/1.

tegengaan. Gema, de Duitse Buma, is een bodemprocedure begonnen⁵¹ tegen Open AI,⁵² en de Franse uitgevers en schrijversorganisaties tegen Meta.⁵³ De Fransen vorderen onder andere een volledige terugtrekking van de datasets die illegaal vervaardigd zijn. Het zal nog lang duren voor hier duidelijkheid over is, en voordien hebben de (al dan niet illegaal getrainde) generatieve AI-modellen zich vermoedelijk al zo onmisbaar gemaakt dat een verbod niet erg waarschijnlijk meer is. Dan zullen er tussen de grote spelers aan beide zijden financiële regelingen worden getroffen, zoals in het recent verleden gebeurde ten aanzien van *user generated content*. Sommige spelers als HarperCollins,⁵⁴ Associated Press⁵⁵ en The Guardian⁵⁶ kozen al eieren voor hun geld.

Vragen over wanneer AI-output voldoende ‘menschelijk creatief’ is om voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking te komen worden in de literatuur verschillend beantwoord,⁵⁷ maar richtinggevende hogere rechtspraak is er nog niet.⁵⁸ Ook over de aansprakelijkheid voor inbreukmakende AI-output is nog niets nieuws te melden.

En het gebruik van AI blijft toenemen. Niemand wil de boot missen en zich de besparingen laten ontzeggen die het ‘vervangen van mensen door machines’ biedt. Als je een reclamecampagne grotendeels kan laten maken door AI, dan kan je bijvoorbeeld flink besparen op mensen en materiaal. Voor het hergebruik van beschermd materiaal, ook waarop eerder gebruiksrechten werden verkregen, is in de regel wel (aanvullende) toestemming van de auteurs nodig.⁵⁹

Het nieuwe modellenrecht

Eind 2024 zijn de definitieve herziening van de Modellenverordening en de nieuwe Modellenrichtlijn vastgesteld.⁶⁰ De nieuwe Modellenrichtlijn moet 9 december 2027 zijn geïmplementeerd.

De nieuwe Modellenverordening en -richtlijn brengen beperkte maar niet onbelangrijke materiële veranderingen met zich. Noemenswaardig zijn:

- De volledige harmonisering van de reparatieclausule;⁶¹
- Nieuwe beperkingen op het exclusieve verbodsrecht van de modelhouder, waaronder voor handelingen die met het oog op commentaar, kritiek of parodie worden verricht en handelingen die ter identificatie van of verwijzing naar een voortbrengsel als dat van de houder van het modelrecht worden verricht;⁶²
- De verduidelijking dat het verbodsrecht van de modelhouder expliciet ook ziet op 3D-printen;⁶³
- De verbeterde mogelijkheden om tegen transitgoederen op te treden;⁶⁴
- De expliciete beperking van de beschermingsomvang van geregistreerde modellen tot de kenmerken die zichtbaar zijn in het depot.⁶⁵

Ook noemenswaardig is de terminologische aanpassing als gevolg waarvan in het vervolg niet meer gesproken wordt over een ‘Gemeenschapsmodel’, maar over een ‘Uniemodel’.⁶⁶ Ook zijn definities aangepast in het licht van de technologische vooruitgang. Zo is de definitie van wat een ‘model’ is gemoderniseerd, en omvat deze nu mede ‘de beweging, de transitie of elk ander type animatie’.⁶⁷

Merkenrecht

Op het gebied van het merkenrecht gebeurde in de verslagperiode weinig dat het vermelden waard is. Het Benelux-Gerechtshof en de Beneluxvereniging voor Merken- en Modellenrecht bestonden 50 jaar en dat werd gevierd. Dat was het wel zo’n beetje. Op het gebied van het handelsnaamrecht gebeurde ook niets belangrijks.

Octrooirecht

Inleiding

Het Unified Patent Court (UPC) heeft het afgelopen kroniekjaar een sterke groei doorgemaakt. In de vorige kroniek werd uitgekeken naar de eerste uitspraken van de Court of Appeal (CoA). Belangrijke leerstukken, zoals de criteria voor een inbreukverbod in kort geding en voor de

Het UPC lijkt daarmee aan de verwachtingen te voldoen en is here to stay

beoordeling van inventiviteit, waren nog niet uitgekristalliseerd. Over mogelijke *long-arm jurisdiction* en andere bevoegdheidskwesties kon slechts worden gespeculeerd. Het was bovendien onduidelijk hoe uitspraken van de verschillende divisies zich tot elkaar zouden verhouden en wat de komst van het UPC voor de nationale octrooirechtspraak zou betekenen.

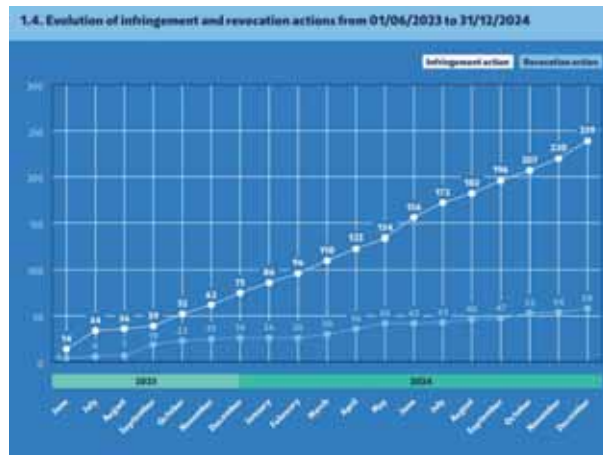
Sinds de vorige kroniek en op het moment van schrijven van deze kroniek zijn er maar liefst 97 inhoudelijke en 531 procedurele *orders* verschenen. De uitspraken zijn kwalitatief hoogwaardig en procedures zijn snel. Het UPC lijkt daarmee te voldoen aan de verwachtingen en is *here to stay*. Tijd dus om de balans op te maken. Daarbij direct de kanttekening dat deze kroniek slechts een aantal krenten uit de pap vist. Voor *hardcore* octrooirecht en nationale rechtspraak verwijzen wij, net als in de vorige kroniek, naar de *Terugblik Octrooirecht* die ongeveer gelijktijdig in *BIE* zal verschijnen.

Statistieken

Een van de speerpunten van het UPC was een korte doorlooptijd: uiterlijk binnen veertien maanden na het aanbrengen van een bodemprocedure zou er een eindbeslissing komen. Uit het op 14 februari 2025 gepubliceerde jaarverslag⁶⁸ volgt dat inbreukzaken een gemiddelde doorlooptijd hebben van 405 dagen. Nietigheidsacties hebben een gemiddelde doorlooptijd van 383 dagen en reconventionele vorderingen tot vernietiging 301 dagen. Ondanks het grote aantal zaken dat inmiddels aanhangig is, worden beslissingen dus tijdig gewezen. Ook op verzoeken tot het treffen van een voorlopige voorziening wordt snel beslist. Gaat het om een inbreukverbod, dan wordt gemiddeld binnen 96 dagen beslist. Gaat het om bewijsvergarende maatregelen, dan is dat zelfs binnen 24 tot 37 dagen (afhankelijk van het type maatregel). Appelprocedures

duren gemiddeld 126 tot 145 dagen (afhankelijk van het soort appel).

Het jaarverslag rapporteert over het jaar 2024 in totaal 164 inbreukzaken, 116 reconventionele nietigheidsvorderingen, 3 reconventionele inbreukvorderingen en 32 nietigheidsprocedures.⁶⁹ Met name het aantal inbreukprocedures is sinds de start van het UPC sterk gestegen:

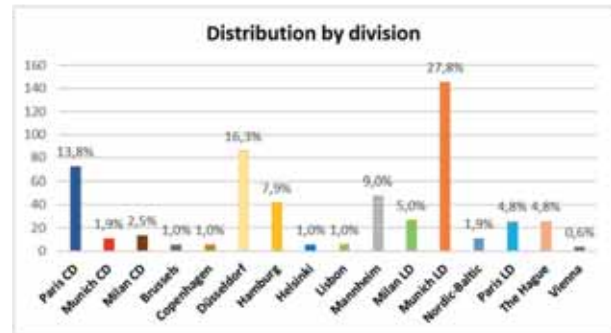

Figuur 1.

Er zijn inmiddels ruim 800 inhoudelijke en procedurele orders geweest. In februari is een verslag gepubliceerd van de *case load* van het UPC. Daaruit blijkt dat het zwaartepunt van UPC-litigation bij de Local Division (LD) München, de LD Düsseldorf en de Central Division (CD) Parijs ligt, zie figuur 2.

Bij de LD Mannheim en de LD Hamburg lopen ook relatief veel zaken. Het gros van de inbreukzaken speelt zich dus af bij de Duitse divisies en het gros van de geldigheidszaken in Parijs. In Nederland zijn inmiddels negentien zaken aanhangig gemaakt. Daarnaast is Roemenië in september 2024 een Contracting Member State (CMS) geworden en breidt het UPC-territoir zich dus uit.⁷⁰

Met enige regelmaat werd in artikelen en tijdens congressen de verwachting uitgesproken dat het UPC (te) *patentee friendly* zou zijn. De eerste batch uitspraken duidt echter op een behoorlijk gebalanceerd systeem. De kans van slagen voor een inbreukvordering bedraagt vooralsnog ongeveer 57%.⁷¹ Dat is niet schrikbarend hoog. Het aantal opt-outs is ook gestegen van 500.000 ten tijde van de vorige kroniek naar ongeveer 550.000.⁷² De mogelijkheid tot *withdrawal* van een opt-out blijft bestaan, maar daar werd in minder dan 1000 gevallen gebruik van gemaakt.

Figuur 2.

Taal van de procedure

In de vorige kroniek werd aandacht besteed aan de voertaal van UPC-procedures. Die is bij de Court of First Instance inmiddels in 54% van de gevallen Engels, gevolgd door Duits met 39%.⁷³ Slechts een klein aantal procedures wordt in een andere taal gevoerd.

De gedaagde kan op grond van de *principles of proportionality, flexibility, fairness and equity* een verzoek indienen de taal van de procedure te wijzigen naar de taal waarin het octrooi is gesteld dat onderwerp is van de procedure (veelal Engels).⁷⁴ Daarbij weegt het UPC alle relevante omstandigheden en de positie van de partijen af. De vestigingsplaats van partijen in landen waar de gekozen proces taal een officiële taal is, is een belangrijke factor in de belangenafweging.⁷⁵ Bij internationaal opererende

51. Rb. Amsterdam 30 oktober 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:6563 (DPG & Mediahuis/HowardsHome).

52. gema.de/en/news/ai-and-music/ai-lawsuit.

53. sne.fr/actu/unis-auteurs-et-editeurs-assignent-meta-pour-imposer-le-respect-du-droit-dauteur-aux-developpeurs-doutils-dintelligence-artificielle-generative/.

54. authorsguild.org/news/harpercollins-ai-licensing-deal/.

55. apnews.com/article/google-gemini-ai-associated-press-ap-0b57bcf8c80dd-406daa9ba916adacaf.

56. theguardian.com/gnm-press-office/2025/feb/14/guardian-media-group-announces-strategic-partnership-with-openai.

57. Zie bijvoorbeeld Smit, 'Prompteursrecht', AA20250035 en de bijdragen van Blok, Hugenholtz &

Seignette aan de Q-bundel

(R. Leuyerink, P. Teunissen & C.J.S.

Vrendenburg (red.), Q, *Bundel ter nage-dachtenis van prof. mr. Antoon*

Quaadvlieg, Amsterdam: delex 2025), en de daargenoemde literatuur.

58. Zie voor de grotendeels vorig jaar al genoemde lagere rechtspraak Hugenholtz, *Auteursrecht* 2024/3.

59. Vgl. Visser & Klopper, 'Wat mag een uitgever met AI doen met het werk van zijn eigen auteurs?', *Auteursrecht* 2025/1.

60. Verordening (EU) 2024/2822 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2024 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 6/2002 van de Raad betreffende Gemeenschapsmodellen en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 2246/2002 van de Commissie; Richtlijn (EU) 2024/2823 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2024 inzake de rechtsbescherming

van modellen.

61. Art. 19 Modellenrichtlijn 2024.

62. Art. 18 Modellenrichtlijn 2024; art. 20 Modellenverordening.

63. Art. 16 Modellenrichtlijn 2024; art. 19 Modellenverordening.

64. Art. 16 lid 3 Modellenrichtlijn 2024; art. 19 lid 3 Modellenverordening.

65. Art. 15 Modellenrichtlijn 2024; art. 18bis Modellenverordening.

66. Art. 1 Modellenverordening.

67. Art. 2 lid 3 Modellenrichtlijn 2024; art 3 lid 1 Modellenverordening.

68. unified-patent-court.org/en/news/unified-patent-court-published-its-first-annual-report.

69. Daarnaast lopen er veel aan een hoofdzaak gerelateerde procedurele kwesties met een eigen zaaknummer.

70. Dat doet het overigens ook indirect via de *long-arm jurisdiction*, waarover hieron-

der meer.

71. juve-patent.com/sponsored/simmons-simmons-llp/upc-statistics-60-success-rate-patentes-rapid-and-further-key-insights/.

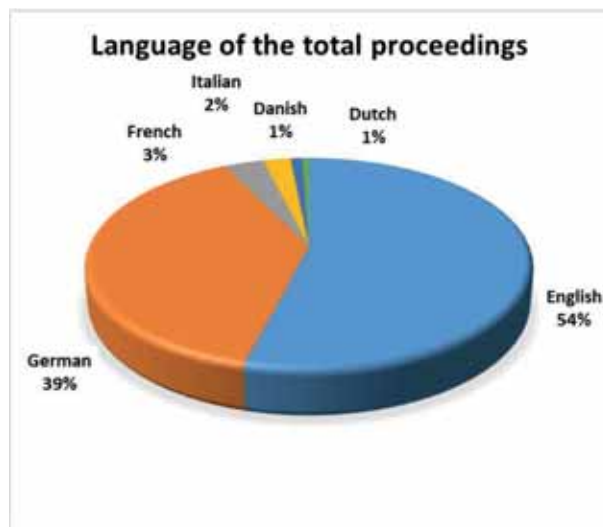
72. Zie voetnoot 81 van onze kroniek van vorig jaar (NJB 2024/931, afl. 15, p. 1123).

73. unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/Case%20load%20of%20the%20Court_01.04_03.04.2025.pdf. De taal van procedures bij de Court of Appeal is in beginsel die van de Court of First Instance (art. 50 UPCA). In het verslag van februari 2025 was Engels nog in de meeste procedures de voertaal (54%, versus 38% Duits).

74. Art. 49.5 UPCA jo. Rules 322 en 323 RoP en cons. 2 en 6 UPCA.

75. UPC (CoA) 5 september 2024, UPC_CoA_207/2024 (*Advanced Bionics/MED-EL Elektromedizinische Geräte*).

ondernemingen is de positie van de verweerder doorslaggevend.⁷⁶ Indien partijen overeenkomen de procestaal te wijzigen, komt het UPC nog steeds tot een zelfstandige beoordeling en wordt rekening gehouden met het belang van een efficiënte procedure en in welk stadium van de procedure om een taalwijziging wordt verzocht.⁷⁷ Voor een overzicht van factoren die een rol kunnen spelen, verwijzen wij naar de CoA beslissing in *Curio Biosciences/10x Genomics*.⁷⁸

Figuur 3.

Front-loaded procedures

Procederen onder het UPC is *front-loaded*. Dat betekent dat alle argumenten en bewijsstukken in een zo vroeg mogelijk stadium moeten worden ingebracht. Dit beginsel volgt onder andere uit punt 7 van de preambule van de Rules of

Procederen onder het UPC is *front loaded*. Dat betekent dat alle argumenten en bewijsstukken in een zo vroeg mogelijk stadium moeten worden ingebracht

Procedure (RoP): 'Parties shall cooperate with the Court and set out their full case as early as possible in the proceedings.' Voor Nederlandse octrooi-advocaten is dit gesneden koek, maar dat geldt niet voor alle *UPC representatives*. Inmiddels is een aantal uitspraken verschenen waarin nadere invulling wordt gegeven aan dit procedurele uitgangspunt.

De CoA oordeelde in *Audi/NST* dat niet vereist is dat de eiser elke mogelijke verdedigingslijn vooraf voorziet en alle argumenten, feiten en bewijsstukken al bij de *Statement of Claim* indient, zonder dat er later iets kan worden toegevoegd.⁷⁹ Dat zou tot een onwerkbare situatie leiden. Vorderingen en argumenten kunnen in een later stadium

van de hoofdprocedure nader worden onderbouwd, in het bijzonder als de eiser reageert op een geldigheidsaanval of op een verweer tegen de inbreukvordering. Enige mate van flexibiliteit is dus wenselijk, maar er zijn grenzen. In een procedure tussen Bitzer en Carrier werden door Bitzer in de *Reply to the Defence to the Counterclaim for revocation and the Defence to the Application to Amend*, dus erg laat in de procedure, nieuwe herroepingsgronden ingeroepen. De CD Parijs verklaarde deze niet-ontvankelijk en gaf aan dat deze in de *Statement for Revocation* hadden moeten worden opgenomen.⁸⁰

In een recentere beslissing tussen NJOY en VMR gaf de CD Parijs meer context.⁸¹ Regel 44 RoP vereist dat partijen een '*indication*' geven van de feiten waarop zij een beroep willen doen, en dat ondersteunt volgens de CD Parijs een niet al te strikte interpretatie van het *front-loaded* systeem. Procedurele efficiëntie vereist dat niet onnodig '*excessive and overly detailed allegations of facts and the production of multiple documents*' worden ingediend. Dit kan de verdediging bemoeilijken en het gerecht te zwaar belasten. Partijen moeten in staat worden gesteld om in een later stadium aanvullend bewijs in te brengen als dit eerder nog niet beschikbaar was. Tegelijkertijd meent de CD Parijs dat de omvang van het debat in een vroeg stadium moet worden afgebakend: de nietigheidsdagvaarding moet duidelijk maken op welke stand van de techniek een beroep wordt gedaan en welke geldigheidsaanvallen aan de procedure ten grondslag liggen. Nieuwe geldigheidsaanvallen (alsook nieuwe hulpverzoeken)⁸² kunnen niet pas in latere schriftelijke stukken naar voren worden gebracht.⁸³ Dit is slechts anders als een onvoorziën verweer van de gedaagde daar aanleiding toe geeft.

Ook de LD Brussel heeft zich in *OrthoApnea* tegen Vivisol uitgelaten over het *front-loaded* karakter van het UPC.⁸⁴ In die zaak werd na de *Statement of Defence* de inbreukzaak uitgebreid met equivalentie. De LD Brussel benadrukte dat *frontloading* bedoeld is om te voorkomen dat het inleidende processtuk te summier en/of onvoldoende onderbouwd is. Ook moeten vage en ongefundeerde stellingen worden voorkomen. Het is echter niet de bedoeling om relevante argumenten van de procedure uit te sluiten. De Judge Rapporteur oordeelde dat de eisende partij zich heeft gedragen 'als een normaal en voorzichtig persoon in dezelfde omstandigheden' en verwierp het bezwaar tegen toelating in de procedure.⁸⁵ Tegen deze order is beroep ingesteld. De CoA oordeelde dat niet elk nieuw argument een *amendment of a case* is waar verlof voor dient te worden gevraagd. Voor het voeren van een equivalentieargument in een inbreukzaak, ook na de *Statement of Defence*, is dergelijk verlof volgens de CoA niet nodig.⁸⁶

In de aanloop naar het inhoudelijke FRAND-debat⁸⁷ tussen OPPO en Panasonic oordeelde de Judge Rapporteur dat Regel 13(1)(n) RoP vereist dat, in geval van technisch complexe materie zoals mobiele telecommunicatie, de *Statement of Claim* reeds een toelichting bevat op de interpretatie van kenmerken die niet eenvoudig te begrijpen zijn.⁸⁸ Het is dus raadzaam om in ieder geval in telecomzaken extra aandacht de besteden aan claiminterpretatie.

Bevoegdheid: long-arm jurisdiction

Een veelbesproken vraag in de aanloop naar het UPC was of verbodsvorderingen konden worden toegewezen ten aan-

zien van delen van een Europees octrooi die buiten het territorium van de *Contracting Member States* vallen (met het VK als voornaamste voorbeeld). De LD Düsseldorf heeft deze bevoegdheid aangenomen.⁸⁹ In die zaak was de gedaagde in Duitsland gevestigd. Op basis van artikel 4 lid 1 Brussel I bis-Verordening kan een Duitse rechter bevoegd zijn te oordelen over inbreuk op buitenlandse delen van een Europees octrooi. Omdat het UPC een gemeenschappelijk gerecht van de UPCA-CMS's is (artikel 71b Brussel I bis Verordening), heeft het dezelfde bevoegdheid als een nationale rechter in een UPC-CMS. Deze bevoegdheid ten aanzien van de inbreukvordering blijft bestaan als een vordering tot nietigverklaring is ingesteld tegen de buitenlandse delen van het octrooi.⁹⁰ Artikel 34 UPCA staat er niet aan in de weg dat een UPC-beslissing effect sorteert buiten het territorium van de CMS's, aldus de LD Düsseldorf. Desalniettemin werd de inbreukvordering afgewezen, omdat de LD Düsseldorf het octrooi ongeldig verklaarde.

In het verlengde hiervan verdient de langverwachte *BSH/Electrolux*-uitspraak van het HvJ EU (C-339/22) een plek in deze kroniek.⁹¹ Het HvJ EU heeft in deze zaak de reikwijdte van artikel 24 lid 4 Brussel I bis nader gepreciseerd. De centrale vraag was hoe een inbreukprocedure moet worden behandeld wanneer de gedaagde een geldigheidsverweer voert tegen een buitenlands octrooi.

Het HvJ EU bevestigt dat een inbreukrechter in een bodemprocedure geen bevoegdheid verliest ten aanzien van het buitenlandse deel van een octrooi als daartegen een geldigheidsverweer wordt gevoerd. Dit is in lijn met de bestaande rechtspraak, met name het arrest *GAT/LuK*⁹² en de Nederlandse *Roche/Primus*⁹³-leer. De nationale rechter bij wie de inbreukvordering voorligt, kan dan *inter partes* de geldigheid beoordelen. De exclusieve bevoegdheid om *erga omnes* over de geldigheid te oordelen, blijft evenwel voorbehouden aan de rechterlijke instanties van de lidstaat waar het IE-recht is verleend, op grond van artikel 24 lid 4 Brussel I bis. Daarnaast verduidelijkt het HvJ EU dat artikel 24 lid 4 Brussel I bis uitsluitend betrekking heeft op IE-rechten die in een andere EU-lidstaat gelden. Dit betekent dat een nationale rechter in beginsel wel mag oordelen over de geldigheid van IE-rechten in derde landen, zoals het Engelse deel van een Europees octrooi.⁹⁴

Als de gedaagde de geldigheid van het octrooi betwist, wordt hij in beginsel geacht dan zelf ook een nietigheidsprocedure te starten in de relevante lidstaat

Tot nu toe was de praktijk in Nederland dat een eindbeslissing in een bodemprocedure ten aanzien van de grensoverschrijdende inbreukvordering op verzoek en zonder verdere toetsing werd opgeschort zodra een geldigheidsverweer werd opgeworpen, in afwachting van een beslissing van de bevoegde buitenlandse rechter over de geldigheid van het octrooi. Een voorlopig verbod in afwachting van een buitenlandse geldigheidsbeslissing was wel mogelijk. In de praktijk bleven die buitenlandse geldigheidsbeslissingen vaak uit, omdat een schikking werd bereikt of de gedaagde geen belang had bij het initiëren van een nietigheidsprocedure. Het HvJ EU nuanceert deze praktijk enigszins. Als de gedaagde de geldigheid van het octrooi betwist, wordt hij nu in beginsel geacht dan zelf ook een nietigheidsprocedure te starten in de relevante lidstaat. De inbreukrechter kan de zaak in dat verband opschorten, maar hoeft dat niet per definitie te doen. Voor de opschortingsvraag kan de rechter een voorlopige beoordeling maken van het geldigheidsverweer en beoordelen of er een redelijke en niet te verwaarlozen kans bestaat dat het octrooi nietig zal worden verklaard (vgl. *Solvay/Honeywell*).⁹⁵ De bestaande Nederlandse praktijk in kort geding, waarin de rechter hoe dan ook een voorlopig oordeel kan geven over de geldigheid van een buitenlands octrooi, blijft onveranderd. Ook bij het UPC staat de deur nu dus echt open voor *long-arm jurisdiction*.

Bevoegdheid: FRAND, AASI en schadevergoeding

Artikel 32 UPCA bepaalt de exclusieve competenties van het UPC. Dit omvat onder meer licentie-gerelateerde tegenvorderingen. FRAND-geschillen zijn niet expliciet in

76. UPC (LD Hamburg) 25 juli 2025, UPC_CFI_88/2024 (*Tandem Diabetes Care Inc. & VitalAire GmbH/Roche Diabetes Care GmbH*) en UPC (CoA) 17 april 2025, UPC_CoA_101/2024 (*Curio Bioscience/10x Genomics*).

77. UPC (LD Hamburg) 22 oktober 2025, UPC_CFI_2024 (*Easee B.V. and other/Visibly Inc.*).

78. UPC (CoA) 17 april 2024, UPC_CoA_101/2024 (*Curio Bioscience/10x Genomics*) en UPC (CoA) 18 september 2024, UPC_CoA_349/2024 (*Google Commerce/Ona Patents*).

79. UPC (CoA) 18 september 2024, UPC_CoA_264/2024 (*Audi/NST*).

80. UPC (CD Parijs) 29 juli 2024,

UPC_CFI_263/2023 (*Bitzer/Carrier*).

81. UPC (CD Parijs) 21 januari 2025, UPC_CFI_311/2024 (*NJOY/VMR*).

82. UPC (CD München) 31 januari 2024, ORD_598206/2023 (*Nanostring/Harvard*).

83. In de UPC-procedure tussen Agfa en Gucci bij de LD Hamburg werd ook getwist over de grenzen van het *frontloaded* karakter van het UPC. In die zaak werden nieuwe geldigheidsaanvallen – van na de *Counterclaim for Revocation* – op basis van reeds ingediende stand van de techniek buiten beschouwing gelaten. Ook werd tijdens de zitting meegebracht nieuw bewijs ter onderbouwing van een geldigheidsaanval (niet verrassend) buiten beschouwing gelaten. De beslissing in die

zaak volgt nog.

84. UPC (LD Brussel) 8 juli 2024, UPC_CFI_376/2023 (*OrthoApnea/Viviso*).

85. Voor deze maatstaf wordt niet naar enige bron verwezen.

86. UPC (CoA) 21 november 2024, UPC_CoA_456/2024 (*OrthoApnea/Viviso*).

87. FRAND staat voor Fair, Reasonable, and Non-Discriminatory en verwijst naar licentievoorwaarden die worden toegepast bij standaard-essentiële octrooien. Standaard-essentiële octrooien (SEPs) zijn octrooien die essentieel zijn voor de implementatie van een technische standaard, zoals 4G, 5G of Wi-Fi.

88. UPC (LD Mannheim) 27 juni 2024,

UPC_CFI_210/2023 (*OPPO/Panasonic*).

89. UPC (LD Düsseldorf) 28 januari 2025, UPC_CFI_355/2023 (*FUJIFILM/Kodak*).

90. HvJ EU 13 juli 2006, ECLI:EU:C:2006:457 (*GAT/LuK*).

91. HvJ EU 25 februari 2025, ECLI:EU:C:2025:108 (*BSH Hausgeräte/Electrolux*).

92. HvJ EU 13 juli 2006, ECLI:EU:C:2006:457 (*GAT/LuK*).

93. HR 30 november 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA9608 (*Roche/Primus*).

94. Met als kanttekening dat andere verdragen van toepassing kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld het Verdrag van Lugano.

95. HvJ EU 12 juli 2012, ECLI:EU:C:2012:445 (*Solvay/Honeywell*).

dit artikel opgenomen. Dat heeft tot speculatie geleid over of het UPC zich wel bevoegd zou achten een FRAND-verweer (bij wijze van tegenvordering) te beoordelen. Er is bijvoorbeeld ook geen *court fee* vastgesteld voor een FRAND-tegenvordering. Inmiddels heeft zowel de LD Mannheim als de LD München zich over een FRAND-tegenvordering gebogen en zich bevoegd geacht. Tot een FRAND-vaststelling kwam het in beide zaken echter niet.

Panasonic/OPPO was de eerste FRAND-beslissing van het UPC.⁹⁶ De LD Mannheim nam jurisdictie/competentie aan voor dit FRAND-geschil en oordeelde dat OPPO inbreuk maakte op het standaard-essentiële octrooi van Panasonic. De LD Mannheim wees het FRAND-verweer van OPPO af, omdat het bedrijf onvoldoende bereidheid zou hebben getoond onder FRAND-voorwaarden een licentie-overeenkomst aan te gaan. OPPO wilde bijvoorbeeld dat Panasonic haar FRAND-aanbod baseerde op openbare gegevens en OPPO deelde geen eigen verkoopcijfers. De LD Mannheim vond dit niet constructief en coöperatief. Mede als gevolg hiervan werd OPPO een verbod opgelegd en werd zij bevolen om de inbreukmakende producten terug te roepen en te vernietigen. Opmerkelijk is dat OPPO en Panasonic een week eerder tot overeenstemming over de belangrijkste voorwaarden (waaronder de hoogte van royalty's) van een wereldwijde licentie waren gekomen en OPPO om die reden aanhouding van de procedure had verzocht. De LD Mannheim deed desalniettemin uitspraak.⁹⁷

Niet lang daarna verscheen een beslissing van de LD München in *Huawei/Netgear*.⁹⁸ Hierin werd naar de bestendige *Huawei/ZTE*-rechtspraak en de eerdere beslissing van de LD Mannheim verwezen. De LD München oordeelde dat, als een SEP-houder meerdere aanvaardbare licentievoorstellen (zoals een pool- en bilaterale licentie) doet, slechts één hiervan aan FRAND-voorwaarden hoeft te voldoen. Aan het FRAND-verweer kwam de LD München niet toe, omdat niet was aangetoond dat Huawei een dominante marktpositie had. De LD München voegde daaraan toe dat het FRAND-verweer ook op inhoudelijke gronden zou zijn afgewezen, omdat Netgear niet voldoende bereidheid zou hebben getoond een licentie te willen nemen, het de onderhandelingen zou hebben vertraagd, het geen zekerheidsstelling of informatie over de hoeveelheid verkochte producten gaf en het niet aantoonde dat de aangeboden poollicentie niet FRAND-conform was.

In hetzelfde geschil tussen Huawei en Netgear werd een *anti-anti-suit injunction* (AASI) gevorderd. Een AASI is een rechterlijk bevel waarmee een partij wordt verboden om een *Anti-Suit Injunction* (ASI) aan te vragen of te handhaven in een andere jurisdictie, om te waarborgen dat een procedure binnen de AASI-jurisdictie kan worden behandeld zonder externe inmenging. Bij wijze van een *ex parte* voorlopige voorziening heeft de LD München bevoegdheid aangenomen en een AASI opgelegd aan Netgear.⁹⁹ Netgear had in de VS een ASI aangevraagd om Huawei te verbieden octrooizaken voor het UPC voort te zetten. De LD München oordeelde dat het UPC exclusieve bevoegdheid heeft om octrooigeschillen te behandelen en dat een ASI de uitoefening van Huawei's octrooirechten onrechtmatig zou beperken. Ten aanzien van de territoriale bevoegdheid van de LD München werd geoordeeld dat deze voortvloeit uit het feit dat de ASI van Netgear o.a. de

uitoefening van Huawei's octrooirechten in Duitsland zou hinderen. Een *ex parte* beschikking was noodzakelijk om te voorkomen dat Huawei's verzoek zinledig zou worden door een Amerikaans vonnis. De LD München beval Netgear om zijn verzoek tot een ASI binnen 24 uur in te trekken, onder dreiging van een dwangsom tot € 250.000 per dag. Hierna zijn er nog drie AASI's toegekend – één inzake *Avago/Realtek*¹⁰⁰ en recent twee voor Dolby en Sun Patent Trust tegen Roku.¹⁰¹ Deze zijn allemaal verleend door de LD München.

Ten slotte heeft de Court of Appeal zich gebogen over de vraag of het UPC op basis van artikel 32 lid 1 onder a UPCA bevoegd is te oordelen over schadevergoeding nadat inbreuk is vastgesteld door een nationale rechtbank van een UPC Member State. Ter achtergrond: octrooigeschillen bij het UPC verlopen in principe in twee fasen: eerst een inbreukprocedure, gevolgd door een separate schade- en kostenprocedure.¹⁰² Hierdoor kunnen partijen hun bedrijfsactiviteiten voortzetten op basis van het inbreukvonnis, zonder te hoeven wachten op de schadebegroting. De procedure tussen Fives en REEL is interessant omdat Fives bij het Landgericht Düsseldorf (dus niet het UPC) een inbreukprocedure had gewonnen tegen REEL.¹⁰³ Het Landgericht Düsseldorf oordeelde dat REEL ook verplicht is om schadevergoeding te betalen ten aanzien van de inbreuk. Een jaar later vorderde Fives bij de LD Hamburg van het UPC betaling van € 6,5 miljoen schadevergoeding met rente.¹⁰⁴ De LD Hamburg nam geen bevoegdheid aan, maar de Court of Appeal kwam bij beslissing van 16 januari tot een ander oordeel.¹⁰⁵ De Court of Appeal stelt vast dat de zinsnede '*actions for actual or threatened infringement of patents*' uit artikel 32 lid 1 onder a UPCA geen schadevordering uitsluit. De bevoegdheid voor zo'n schadevordering volgt uit artikel 68 UPCA. Bevoegdheid volgt uit het feit dat het UPC een gemeenschappelijk gerecht is van alle CMS (artikel 71a Brussel I bis Verordening), ook van Duitsland. Nationale rechtbanken erkennen hun eigen vonnissen. Zo ook het UPC als het naar aanleiding van een nationaal vonnis uit een CMS over schadevergoeding oordeelt. Het feit dat dit tot enige mate van *forum shopping* leidt, werd door de Court of Appeal niet problematisch bevonden.

Inventiviteit en toegevoegde materie

Dan door naar twee meer inhoudelijke onderwerpen: inventiviteit en toegevoegde materie. Inventiviteit is een sleutelbegrip in het octrooirecht. Bij het Europees Octrooibureau (EOB) wordt hier de welbekende *Problem-Solution Approach* (PSA) voor gehanteerd. In de Nederlandse rechtspraak is de PSA ingeburgerd als hulpmiddel voor de beoordeling van inventiviteit en rechters verwachten doorgaans dat de PSA in processtukken wordt toegepast.¹⁰⁶ Een belangrijke vraag was welke maatstaf het UPC zou aanleggen voor de beoordeling van inventiviteit. De PSA is immers niet in de UPCA of in de RoP gecodificeerd. Het lijkt erop dat het UPC vooralsnog een eigen, van de PSA afgeleide benadering kiest.

Van belang is de CoA-uitspraak in een kort geding tussen Nanostring en 10x Genomics.¹⁰⁷ In eerste aanleg werd een bepaald document buiten beschouwing gelaten omdat het niet als meest nabije stand van de techniek kon worden aangemerkt.¹⁰⁸ De CoA was het daar niet mee eens

en hanteerde als relevante toets dat het document *'would have been of interest to a person skilled in the art'*. De CoA beoordeelde vervolgens of er voor de vakpersoon een indicatie was die de vakpersoon in de richting van de uitvinding zou bewegen. In dat verband is het van belang of er een redelijke succesverwachting bestond. De CD München heeft deze maatstaf onder verwijzing naar *Nanostring/10x Genomics* overgenomen en spreekt van een *'realistic starting point'*.¹⁰⁹ Een document is een realistisch uitgangspunt als de vakpersoon, die op de prioriteitsdatum van het betwiste octrooi een vergelijkbaar product of een vergelijkbare werkwijze wilde ontwikkelen, interesse zou hebben gehad in de leer van dat document, aangezien de daarin geopenbaarde stand van de techniek een vergelijkbaar onderliggend probleem heeft als de geclaimde uitvinding, aldus de CD München. De uitvinding moet ten opzichte van elk realistisch uitgangspunt inventief zijn.

In de PSA is de eerste stap het identificeren van de meest nabije stand van de techniek, om vervolgens op basis daarvan het objectieve technische probleem vast te stellen. Een subtiel verschil dat in de praktijk mogelijk tot andere uitkomsten kan leiden, bijvoorbeeld als een document te ver weg ligt om als 'meest' nabije stand van de techniek te kunnen worden aangemerkt, maar wel voor de vakpersoon interessant is. Het lijkt met de UPC-inventiviteitstoets als aanvallende partij in ieder geval mogelijk om voor meerdere ankers te gaan liggen.

De deur is voor de PSA niet volledig gesloten. De CD Parijs oordeelde in een zaak tussen NJOY en Juul Labs dat het om redenen van procedurele efficiëntie in een specifiek geval gerechtvaardigd kan zijn om het debat te richten op een bepaald element of bepaalde elementen van de stand van de techniek.¹¹⁰ Daarbij werd overigens opgemerkt dat het vaststellen van de meest nabije stand van de techniek over het algemeen het risico met zich meebrengt dat subjectieve elementen in de beoordeling worden geïntroduceerd. Waarom dat risico groter zou zijn bij het vaststellen van de meest nabije stand van de techniek is onduidelijk. De LD Hamburg heeft in een zaak tussen Avago en Tesla zowel de Duitse methode (die lijkt op de hierboven beschreven CoA toets) en de PSA toegepast, en oordeelde dat beide benaderingen in die zaak tot dezelfde uitkomst leiden.¹¹¹

De CoA heeft zich ook gebogen over de toets voor toegevoegde materie. Bij het EOB wordt de zogenaamde *gold-*

standard uit G 2/10 toegepast. Het UPC gaat eveneens uit van de *gold-standard*, maar in de *Abbott/Sibionics*-zaak gaf de Court of Appeal een subtiel draai aan de EOB-terminologie.¹¹² De beoordeling begint met de opmerking dat het niet noodzakelijk is dat de conclusie precies dezelfde woorden gebruikt als de originele aanvraag. Vereist is dat *'the skilled person would derive directly and unambiguously using his common general knowledge and seen objectively and relative to the date of filing, from the whole of the application as filed'*. De CoA voegt daaraan toe *'whereby implicitly disclosed subject-matter, i.e. matter that is a clear and unambiguous consequence of what is explicitly mentioned, shall also be considered as part of its content'*. De cruciale term uit de gold-standard is *'derive'*. De CoA gebruikt in de inhoudelijke analyse van toegevoegde materie evenwel ook de termen *'understands'*, *'is apparent'* en *'knows'*. Denkbaar is dat CoA hiermee niet heeft beoogd een ruimere toets aan te leggen. De term *'derive'* is een ruim begrip. Als de vakpersoon iets begrijpt, weet of als iets duidelijk is op basis van de oorspronkelijke aanvraag, kan de vakpersoon dat er dus uit afleiden.

Spoedeisend belang

Een verzoek om voorlopige maatregelen bij het UPC wordt alleen toegewezen als de verzoeker daarbij spoedeisend belang heeft. Dit staat niet in de UPCA, maar volgt uit Regel 209(2)(b) RoP. Nationale rechters in de verschillende CMS gaan anders met dit vereiste om. In Duitsland zijn rechters bijvoorbeeld relatief streng (waarbij ook uitmaakt welke rechtbank het verzoek beoordeelt). Daar kun je binnen één maand spoedeisend belang verliezen. In Nederland wordt doorgaans een veel langere termijn geaccepteerd. Het was onduidelijk hoe spoedeisendheid door het UPC zou worden beoordeeld en of grote verschillen zouden ontstaan tussen de verschillende divisies.

Er zijn inmiddels 31 uitspraken verschenen met betrekking tot voorlopige maatregelen. De rode draad in die zaken is dat objectief moet worden vastgesteld of er spoedeisendheid is en dat direct ingrijpen noodzakelijk is.¹¹³ De bewijslast ligt bij de verzoeker, die moet aantonen dat hij de zaak niet onnodig heeft vertraagd. De datum waarop de verzoekende partij bekend werd met de inbreuk vormt telkens het uitgangspunt voor de beoordeling van spoedeisendheid. Daarbij wordt rekening gehou-

96. UPC (LD Mannheim) 22 november 2024, UPC_CFI_210/2023 (*OPPO/Panasonic*).

97. Mogelijk op basis van Regel 265 RoP (waar overigens niet naar wordt verwezen in de beslissing).

98. UPC (LD München) 18 december, UPC_CFI_9/2023 (*Huawei/Netgear*).

99. UPC (LD München) 11 december 2024, UPC_CFI_791/2024 (*Huawei/Netgear*).

100. UPC (LD München) 9 december 2024, UPC_CFI_755/2024 (*Avago/Realtek*).

101. Deze zaken zijn nog niet gepubliceerd in de UPC-database. De zaaknummers van de AASI-procedures zijn: ACT_3832/2025

(*Dolby*) en ACT_3835/2025 (*Sun Patent Trust*).

102. UPC (CoA) 16 januari 2025, UPC_CoA_30/2024 (*Fives/REEL*).

103. Landgericht Düsseldorf 9 augustus 2022, 4c O 1/21 (*Fives/REEL*).

104. UPC (LD Hamburg) 17 november 2023, UPC_CFI_559935/2023 (*Fives/REEL*).

105. UPC (CoA) 16 januari 2025, UPC_CoA_30/2024 (*Fives/REEL*).

106. Bij toepassing van de PSA wordt het objectieve technische probleem vastgesteld aan de hand van het technische effect zoals dat blijkt uit de verschilmaatregelen die duidelijk worden door een vergelijking tus-

sen het in het octrooi geclaimde en de meest nabije stand van de techniek.

107. UPC (CoA) 26 februari 2024, UPC_CoA_335/2023 (*NanoString/10x Genomics*). Dit was de eerste CoA uitspraak van het UPC.

108. UPC (LD München) 19 september 2023, UPC_CFI_2/2023 (*NanoString/10x Genomics*).

109. UPC (CD München) 16 juli 2024, UPC_CFI_1/2023 (*Sanofi-Aventis/Amgen*).

110. UPC (CD Parijs) 5 november 2024, UPC_CFI_315/2023 (*NJOY/Juul Labs*).

111. UPC (LD Hamburg) 22 augustus 2024, UPC_CFI_54/2023 (*Avago/Tesla*).

112. UPC (CoA) 14 februari 2025, UPC_

CoA_382/2024 (*Abbott/Sibionics*).

113. UPC (LD Lissabon) 15 oktober 2024, UPC_CFI_317/2024 (*Ericsson/AsusTek*), onder verwijzing naar UPC (LD München) 19 september 2023, UPC_CFI_2/2023 (*10x Genomics/NanoString*); UPC (LD Düsseldorf) 9 april 2024, UPC_CFI_452/2024 (*Ortovox/Mammut*); UPC (LD Düsseldorf) 30 april 2024, UPC_CFI_463/2023 (*10x Genomics/Curio*); UPC (LD Hamburg) 3 juni 2024, UPC_CFI_151/2024 (*Neo Wireless/Toyota*); UPC (LD Den Haag) 31 juli 2024, UPC_CFI_195/2024 (*Ameyell*).

den met een redelijke termijn die nodig is om de inbreuk vast te kunnen stellen en een verzoek om voorlopige maatregelen voor te bereiden, wat voor elke zaak anders kan zijn.

In *Abbott/Sibionics* stelde Sibionics dat Abbott te laat in actie kwam en daardoor geen spoedeisend belang had.¹¹⁴ Abbott zou al sinds oktober 2024, en dus al vijf maanden voor indiening van het verzoek, op de hoogte zijn geweest van de aangevallen producten. Abbott betoogde dat het de GS1-producten heeft besteld zodra deze beschikbaar waren op de website tijdens de voorverkoopcampagne van Sibionics en dat het op 18 en 21 december 2023 en in januari 2024 monsters en telefoons met de Sibionics-app heeft ontvangen. Deze werden ter inspectie verzonden naar externe dienstverleners in Californië. Vanwege de feestdagen begon de inspectie op 15 januari 2024 en deze werd afgerond op 14 februari 2024. De inspectie omvatte demontage en fotografie, alsook functionaliteitstests en röntgenonderzoek om de interne structuren en werking te identificeren. De aanvraag werd vervolgens ingediend op 20 maart 2024. De Court of Appeal oordeelde dat Abbott niet nalatig had gehandeld of haar recht op snelle handhaving had verspeeld.¹¹⁵ De daarbij gehanteerde maatstaf is of de verzoekende partij *'behaved in such a negligent and hesitant manner in lodging the Application that, from an objective perspective, it must be concluded that it was not interested in promptly enforcing its patent'*.

De LD Hamburg oordeelde in een geschil tussen Ballino en UEFA dat langer dan drie maanden wachten zonder juridische stappen te ondernemen, tot een gebrek aan spoedeisend belang leidt:

*'As soon as a patent proprietor has knowledge of the alleged infringement, it must investigate it, take the necessary measures to clarify it and obtain the documents required to support its claims. A longer period (here almost three months) without significant efforts to clarify the possible patent infringement has to be considered as not treating the matter with the necessary urgency.'*¹¹⁶

In de *Amycel*-zaak bij LD Den Haag werd de inbreuk eind juli 2023 ontdekt en werd de vordering voor voorlopige maatregelen op 3 mei 2024 ingediend.¹¹⁷ Amycel verdedigde de termijn met een beroep op zorgvuldige bewijsverzameling en schikkingspogingen. Aangezien Amycel de procedure is begonnen zodra zij het redelijkerwijs noodzakelijke bewijsmateriaal had verzameld, was geen sprake van onredelijke vertraging, aldus de LD Den Haag.

De LD Hamburg oordeelde dat langer dan drie maanden wachten zonder juridische stappen te ondernemen, tot een gebrek aan spoedeisend belang leidt

Formulering en omvang van de verbodsvordering

De hierboven besproken *Abbott/Sibionics*-zaak is om nog een reden noemenswaardig.¹¹⁸ De LD Den Haag wees in de zomer van 2024 een voorlopig inbreukverbod af.¹¹⁹ De CoA heeft wél een inbreukverbod opgelegd.¹²⁰ Dit is een algemeen geformuleerd inbreukverbod, wat betekent dat Sibionics zich moet onthouden van alle mogelijke inbreukmakende handelingen op Abbott's octrooi:

'[...] orders Sibionics, individually and jointly to refrain from any infringing acts as set forth in Art. 25(a) UPCA with any product according to claim 1 of the patent at issue (EP 3 831 283), in particular with the GS1 Device [...].'

Sibionics betoogde dat Abbott voor elke voorbehouden handeling afzonderlijk bewijs moest leveren. Daar was de CoA het niet mee eens. Eén type (daadwerkelijk of dreigend) inbreukmakend handelen volstaat voor het toewijzen van een algemeen (voorlopig) inbreukverbod.¹²¹ Procederen bij het UPC is dus een krachtig middel om tegen inbreuk op te treden.

Vertegenwoordiging

Artikel 48 van de UPCA verbiedt zelfvertegenwoordiging en vereist dat een vertegenwoordiger onafhankelijk is. Suinno had daar iets creatiefs op bedacht en liet zichzelf vertegenwoordigen door een *UPC representative* die tevens gedelegeerd bestuurder en hoofdaandeelhouder is. De CoA vond dit niet toelaatbaar en oordeelde dat een bedrijf niet vertegenwoordigd kan worden door een *corporate representative* of door iemand met ruime administratieve en financiële bevoegdheden binnen het bedrijf, ongeacht diens kwalificatie als *UPC representative* (artikel 48 lid 1 of 2 UPCA).¹²² Van belang is dat rechtspersonen worden verdedigd door een *UPC representative* die voldoende afstand bewaart en onpartijdig de cliëntbelangen behartigt, conform artikel 2.4.1 van de UPC Gedragscode voor Vertegenwoordigers. Advocaten en Europese octrooigemachtigden zijn niet vrijgesteld van de verplichting tot vertegenwoordiging indien zij zelf partij zijn in procedures voor het UPC, aldus de CoA.

Het feit dat een advocaat of Europees octrooigemachtigde namens een partij optreedt terwijl hij in dienst is, doet niet per definitie aan diens onafhankelijkheid af,¹²³ maar het is raadzaam om in die gevallen extra alert te zijn op het waarborgen van onafhankelijkheid. Als de *UPC representative* een risico ziet dat hij of zij zijn of haar primaire verplichtingen onder de UPCA, de RoP of de Gedragscode niet kan nakomen, moet hij of zij zich terugtrekken uit de betreffende procedure, aldus de CoA. Als het UPC van oordeel is dat een *UPC representative* niet in overeenstemming met de genoemde verplichtingen handelt, kan hij of zij te allen tijde op grond van Regel 291.1 RoP van de procedure worden uitgesloten.

Vertrouwelijkheidsregimes

Partijen verzoeken het UPC regelmatig tot het instellen van een vertrouwelijkheidsregime, en twisten met name over de omvang en samenstelling van de groep personen die toegang krijgt tot vertrouwelijke informatie. Regel 262A RoP bepaalt dat toegang beperkt moet blijven tot

wat strikt noodzakelijk is voor een eerlijk proces. Dit zal van geval tot geval verschillen, maar ten minste één natuurlijke persoon van elke partij moet toegang krijgen, alsook de advocaten of andere vertegenwoordigers. Het UPC zal altijd een belangenafweging moeten maken, waarbij het recht van een partij op onbeperkte toegang tot informatie in het dossier wordt afgewogen tegen het belang van de wederpartij om vertrouwelijke informatie te beschermen.¹²⁴

In een recente zaak oordeelde de CoA dat ook aan Amerikaanse advocaten vertrouwelijke informatie kan worden toevertrouwd.¹²⁵ Xiaomi verzocht om het instellen van een vertrouwelijkheidsregime. Daedalus betwistte niet de vertrouwelijkheid, maar verzocht toegang voor twee van haar Amerikaanse advocaten. De LD Hamburg weigerde dit, maar de CoA vernietigde de beslissing van de LD. De CoA overwoog onder andere dat het de Amerikaanse advocaten niet is toegestaan de vertrouwelijke informatie buiten de inbreukzaak bij het UPC te gebruiken. Het feit dat de Amerikaanse advocaten actief betrokken waren bij de UPC-procedure is voldoende om hun toegang te verlenen.¹²⁶ De twee Amerikaanse advocaten waren beter bekend met de technologie vanwege hun betrokkenheid bij de verwerving van het octrooi in kwestie en hebben daarom mogelijk kennis en expertise die de UPC-vertegenwoordigers niet kunnen bieden, of in ieder geval niet zo efficiënt als de Amerikaanse advocaten, aldus de CoA. Zij zijn bovendien gebonden aan het beroepsgeheim, en Xiaomi had geen omstandigheden aangevoerd op basis waarvan aannemelijk was dat zij deze regels hebben geschonden of in de toekomst zullen schenden.

Toekomstperspectief

Het UPC heeft zich in korte tijd gevestigd als toonaangevend forum binnen het Europese octrooirecht. Ondanks een ietwat afwachtende houding vanuit de industrie en de vele opt-outs, groeit het aantal zaken gestaag. Uitspraken

zijn snel en doorgaans goed onderbouwd. Dit gaat gepaard met een merkbare tendens richting strategisch en commercieel belangrijke(re) octrooigeschillen. Vooral in sectoren zoals de farmaceutische industrie verwacht

Met de verwachte groei van het UPC zal ook de capaciteit verder moeten worden uitgebreid

men meer zaken. Dit leidt mogelijk tot een (verdere) afname van nationale octrooizaken, een trend die al is ingezet. Kortom, het UPC is *here to stay*.

Met de verwachte groei van het UPC zal ook de capaciteit verder moeten worden uitgebreid. In het UPC-budget voor 2025 is hier ruimte voor ingebouwd.¹²⁷ Het UPC streeft naar een evenwichtige *case load*-verdeling over de divisies, maar het is nog onduidelijk hoe dat moet worden gerealiseerd, met name in het licht van de forumkeuzevrijheid van eisende partijen. Het is dan ook te verwachten dat bepaalde divisies een dominante positie zullen blijven houden. De mogelijke komst van een unitair SPC-regime kan de aantrekkingskracht van het UPC verder vergroten. Daarnaast gaat dit jaar het Patent Mediation and Arbitration Centre (PMAC) van start. Dit nieuwe centrum biedt mogelijkheden voor alternatieve geschillenbeslechting binnen het octrooirecht. De populariteit en effectiviteit, waarover sceptische geluiden te horen zijn, zal nog moeten blijken. Ten slotte is het UPC in samenwerking met het EOB bezig met het opzetten van een nieuw Case Management System. Dat zal de gebruiksvriendelijkheid (die nogal wat te wensen overlaat) hopelijk ten goede komen. •

¹¹⁴. UPC (CoA) 14 februari 2025, UPC_CoA_382/2024 (*Abbott/Sibionics*).

¹¹⁵. In eerste aanleg werd spoedeisendheid niet door Sibionics betwist.

¹¹⁶. UPC (LD Hamburg) 3 juni 2024, UPC_CFI_151/2024 (*Ballinno/UEFA & Kinexon*).

¹¹⁷. UPC (LD Den Haag) 31 juli 2024, UPC_CFI_195/2024 (*Amycel*).

¹¹⁸. UPC (CoA) 14 februari 2025, UPC_CoA_382/2024 (*Abbott/Sibionics*).

¹¹⁹. UPC (LD Den Haag) 19 juni 2024, UPC_CFI_131/2024 (*Abbott/Sibionics*).

¹²⁰. UPC (CoA) 14 februari 2025, UPC_CoA_382/2024 (*Abbott/Sibionics*).

¹²¹. Deze uitspraak is gewezen in het kader van voorlopige maatregelen, maar het ligt

in de rede dat hetzelfde geldt voor een bodemprocedure.

¹²². UPC (CoA) 11 februari 2025, UPC_CoA_563/2024 (*Suinno/Microsoft*). De CoA verwijst daarbij naar artikel 19(3) van Statuut van het HvJ EU en naar HvJ EU 4 februari 2020, C-515/17 P en C-561/17 P en HvJ EU 5 september 2013, C-573/11 P (*ClientEarth/EU Council*). In een uitspraak van een dag later tussen Meril en SWAT Medical oordeelde de CoA onder verwijzing naar *Suinno/Microsoft* eveneens dat een verzoek tot *file inspection* door een bestuurslid en investeerder en tevens UPC representative ontoelaatbaar is.

¹²³. De door de CoA gehanteerde interpretatie van onafhankelijke uitoefening van taken wijkt af van de interpretatie van dezelfde term in artikel 19 lid 5 van het Statuut van het HvJ EU. Volgens vaste rechtspraak van het HvJ EU is een advocaat die in dienst is van een rechtspersoon *niet gerechtigd* om die rechtspersoon te vertegenwoordigen als partij in procedures voor het HvJ EU en de EU-rechtbanken. Dit kan, omdat het UPC geen EU-rechtbank is maar een gemeenschappelijk gerecht van de deelnemende lidstaten.

¹²⁴. UPC (LD Düsseldorf) 27 maart 2024, UPC_CFI_255/2023 (*FUJIFILM/Kodak*).

¹²⁵. UPC (CoA) 12 februari 2025,

UPC_CoA_621/2024 (*Daedalus/Xiaomi*).

¹²⁶. De LD Düsseldorf nam ook aan dat actieve betrokkenheid van een advocaat voorwaarde is voor toegang tot vertrouwelijke informatie. Zie UPC (LD Düsseldorf) 23 december 2024, UPC_CFI_336/2024 (*Maxeon/Aiko*). In die zaak wilde de LD overigens geen maxima koppelen aan sancties, om bij elke schending rekening te kunnen houden met de omstandigheden van het geval en een passende sanctie op te kunnen leggen.

¹²⁷. unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/BC_05_25112024_Budget%202025%20with%20annexes.pdf.